

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ НАВЧАННЯ УСНОГО МОВЛЕННЯ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ІНФОГРАФІКИ.....	7
1.1 Зміст іншомовного діалогічного мовлення.....	7
1.2 Принцип наочності у навчанні діалогічного мовлення	16
1.3 Роль та місце застосування інфографіки у формуванні компетентності в діалогічному мовленні.....	20
1.4 Врахування індивідуальних стилів учіння в процесі навчання діалогічного мовлення із застосуванням інфографіки.....	31
1.5 Формування уміння критичного мислення засобами інфографіки.....	35
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ I.....	40
Розділ II. МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УСНОМУ МОВЛЕННІ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ІНФОГРАФІКИ.....	41
2.1 Етапи навчання діалогічного мовлення.....	41
2.2 Комплекс вправ для навчання діалогічного мовлення із застосуванням інфографіки.....	42
2.3 Пробне навчання з метою перевірки ефективності розробленої методики.....	83
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ II.....	87
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	88
РЕЗЮМЕ.....	90
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	91
ДОДАТКИ.....	98

ВСТУП

Інтеграція національної освіти України у світову систему освіти безпосередньо пов'язана із навчанням іноземних мов, яке визначається потребами сучасного суспільства загалом, а також рівнем розвитку лінгвістичних та суміжних з ними наук, зокрема. Стратегією навчання іноземних мов є комунікативний підхід, який зумовлює його практичну мету, а саме: оволодіння іншомовним, міжкультурним спілкуванням шляхом формування і розвитку мовленнєвих вмінь та навичок.

Питаннями навчання діалогічного мовлення та створення навчальних комунікативних ситуацій займалися багато вчених (С.Ю. Ніколаєва, Е. П. Шубін, Й. М. Берман і В. А. Бухбіндер, В. Л. Скалкін і Г. А. Рубінштейн, Є. М. Розенбаум, О. О. Леонт'єв, В. О. Артемов, С. І. Пасов, Хорнбі, Д. Берн, В. Апелът та багато ін.).

Важливою умовою ефективного навчання ДМ вважають застосування наочності (вербальної та невербальної).

Проблемі використання принципу наочності приділяли значну увагу Я. Коменський, І. Малафіїк, А. Кочеванов, Г. Нікулова, А. Розуменко, В. Черниш та ін. В їх працях розглядалась роль та значення наочності в продуктивній навчальній діяльності студентів. Вони зазначали, що наочність є не тільки важливим засобом семантизації у навчанні іноземних мов, а й засобом створення мовленнєвих ситуацій. З її допомогою створюються навчальні ситуації, в яких здійснюється усна комунікація і засвоюється, таким чином, мовленнєва реакція на об'єктивну дійсність та життєві ситуації.

Одним із сучасних різновидів графічно-вербальної наочності, яку останнім часом застосовують у навчанні ІМ, є інфографіка.

Інфографіку визначають як сучасний засіб наочності, що являє собою візуалізацію даних, яка спрямована на передачу складної інформації у такий спосіб, аби її швидко та легко можна було зрозуміти та запам'ятати. М.Я. Кирєєва та О.Д. Пилипчук у застосуванні інфографіки вбачають наступні переваги: підтримання творчості та стимулювання в студентів аналітичних

здібностей; надання системного погляду на матеріал, який вивчається, та процесного характеру безпосередньо навчання, створення мовленнєвих ситуацій. Ідея впровадження інфографіки у процес навчання іноземних мов активно розробляється Ніком Пічі, який розглядає інфографіку як засіб для вивчення іноземних мов, загалом, а також для розвитку критичного мислення, зокрема. Водночас, Н. Пічі не виділяє інфографіку окремо як інструмент для розвитку навичок ДМ. Незважаючи на інтерес науковців до проблеми оволодіння навичками діалогічного мовлення та використання наочності, вона ще потребує подальшого дослідження. Зокрема, недостатньо дослідженими є й можливості застосування інфографіки для навчання ДМ студентів педагогічних вишів.

Таким чином, зростання потреби у оволодінні умінням говоріння й критичного мислення, з одного боку, та недостатнє вивчення можливостей застосування інфографіки, як засобу для розвитку діалогічного мовлення, з іншого, зумовлюють **актуальність** нашого дослідження.

Об'єкт дослідження – процес навчання діалогічного мовлення майбутніх вчителів засобами інфографіки.

Предметом роботи є методика формування у студентів комунікативної компетенції у діалогічному мовленні із застосуванням засобу інфографіки.

Мета дипломної роботи полягає в теоретичному обґрунтуванні, практичній розробці та перевірці ефективності методики формування компетенції у діалогічному мовленні засобами інфографіки у студентів другого курсу мовних спеціальностей.

Завданнями нашої роботи були:

- 1) розглянути зміст іншомовного діалогічного мовлення та етапи його навчання;
- 2) визначити роль та місце застосування інфографіки у формуванні компетентностей ДМ;
- 3) розглянути принцип наочності та індивідуальні стилі учіння в процесі навчання ДМ;

4) визначити можливості застосування інфографіки для розвитку критичного мислення;

5) розробити комплекс вправ для формування компетентності у діалогічному мовленні засобами інфографіки у студентів II курсу мовних спеціальностей;

б) здійснити пробне навчання іншомовного ДМ з метою перевірки ефективності розробленої методики.

Основними **методами** дослідження є:

1) теоретичні методи (вивчення й аналіз педагогічної і науково-методичної літератури, вивчення й узагальнення досвіду навчання діалогічного мовлення студентів мовних спеціальностей);

2) емпіричні методи (анкетування студентів, організація й проведення пробного навчання з метою перевірки запропонованої методики).

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що вперше теоретично обґрунтовано й практично розроблено методику формування компетенції у діалогічному мовленні із застосуванням інфографіки для студентів другого курсу мовних спеціальностей.

Практичне значення дослідження полягає у розробці комплексу вправ для навчання діалогічного мовлення з використанням засобів інфографіки.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження отримали позитивну оцінку під час участі автора в наступних науково-практичних конференціях:

II Всеукраїнська наукова інтернет-конференція «Діалог мов і культур у сучасному просторі» (Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, 2018 р.), Міжнародний конкурс наукових робіт студентів, магістрантів, докторантів за проблемами лінгвістики та лінгводидактики (Карагандський державний університет ім. К. Тинистановою, 2019 р.), «Мова. Освіта. Культура: Інтеграційні тенденції в сучасному світі» (Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, 2019 р.), VII Міжнародна студентська інтернет-конференція «Англійська мова у

міждисциплінарному контексті безперервної освіти» (Кам'янець-Подільський національний університет ім. І. Огієнка 2019 р.), III Всеукраїнська наукова інтернет конференція «Діалог мов і культур у сучасному освітньому просторі» (Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, 2019 р.), Всеукраїнська наукова конференція «Актуальні проблеми філології та методики викладання іноземних мов у сучасному мультимедійному просторі» (Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, 2019 р.).

Структура роботи. Дана робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури (70 найменування) та додатків. Загальний обсяг – 99 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРИТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ НАВЧАННЯ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ІНФОГРАФІКИ

1.1 Зміст іншомовного діалогічного мовлення

Одним з основних завдань навчання іноземної мови є оволодіння вміннями усного мовлення. Фактично, діалогічне мовлення є більш поширеним в реальному повсякденному спілкуванні, що робить навчання саме цієї форми говоріння пріоритетним завданням у формуванні мовленнєвої компетентності.

Розглянемо визначення поняття «діалогічне мовлення». Діалогічне мовлення – це процес мовленнєвої взаємодії двох або більше учасників спілкування. Саме тому в межах одного мовленнєвого акту кожен з учасників по черзі виступає як слухач, так і мовець. З цього випливає, що компетентність діалогічного мовлення (КДМ) – це здатність реалізовувати у діалогічній формі мовленнєву комунікацію у різноманітних ситуаціях спілкування. КДМ передбачає вміння мовцем планувати та коригувати власну комунікативну поведінку відповідно до контексту, мовленнєвого завдання та наміру комунікації. КДМ, безумовно, має свої складники, до яких належать: вміння, навички, знання, а також комунікативні здібності [25; с.146].

Розглянемо мовленнєві, навчальні, інтелектуальні, організаційні та компенсаційні вміння діалогічного мовлення. *Мовленнєві вміння* передбачають здатність ініціювати та закінчувати діалог, використовувати у мовленні кліше, розширювати тему, реагувати на репліки співрозмовника та демонструвати мовленнєву поведінку, характерну для носіїв мови.

Не менш важливим є рівень сформованості в студентів *інтелектуальних вмінь*. Для діалогічного мовлення значну роль відіграє вміння передбачити можливі фрази співрозмовника, оцінювати отриману інформацію в процесі спілкування та відповідно до цього висловлювати свою точку зору [55; с.15].

Навчальні вміння також займають чільне місце у формуванні КДМ, адже використання електронних засобів навчання та можливість застосовування різноманітних опор є визначальними на етапах формування комунікативної

компетентності у діалогічному мовленні.

Організаційні вміння передбачають, у свою чергу, здатність мовця самостійно передбачити та спланувати свою мовленнєву діяльність, доцільно обрати зміст акту спілкування, вміти спонтанно реагувати на репліки співрозмовника, швидко і правильно орієнтуватися в умовах спілкування та забезпечувати зворотній зв'язок [55; с.17].

Компенсаційні вміння діалогічного мовлення характеризують здатність швидко виходити із складного положення, тобто уміння повернутись до раніше сказаного, передати значення певного поняття чи слова іншими засобами спілкування. Саме тому слід зазначити, що ефективність розвитку вмінь зумовлюється рівнем сформованості мовної компетентності.

Не менш важливою складовою КДМ є *мовленнєві навички*, які допомагають студентам вести діалог. До мовленнєвих навичок належать *фонетичні*, які передбачають сприйняття та розпізнавання звуків та інтонаційних моделей у мовленнєвому потоці, та правильність їх відтворення; *лексичні* – розпізнавання звукових образів лексичних одиниць та їх поєднання згідно з задумом висловлюваного, а також *граматичні навички*, котрі допомагають розпізнавати граматичні форми на слух та правильно застосовувати їх у власному висловлюванні. Декларативні та процедурні знання характеризуються поєднанням країнознавчих та соціокультурних знань, що також допомагають учням у процесі формування мовленнєвої поведінки.

Процес формування КДМ, що проходить паралельно з набуттям знань, оволодіння іншомовними навичками й уміннями діалогічного мовлення супроводжується розвитком *комунікативних здібностей*. Комунікативні здібності ДМ передбачають внутрішню мотивацію та бажання вступати в діалог із співрозмовником, вміння вислухати та брати до уваги почуте та відповідно організувати своє мовлення.

Слід зазначити, що усі складові КДМ є визначальними у процесі спілкування, адже ефективна мовленнєва комунікація досягається мовною

компетентністю комунікантів, не тільки завдяки їхнім знанням фонетичної, лексичної і граматичної структури мови, а й знанням усіх складових ситуації мовленнєвого спілкування. Саме вони надають змогу оволодіти усіма необхідними засобами для створення змістовного та емоційно забарвленого мовлення.

Для розвитку вмінь діалогічного мовлення викладачі використовують різні підходи, що зосереджують свою увагу на специфічних особливостях усної взаємодії (наприклад, реплікування). Все більшого поширення набуває тенденція посилення комунікативної спрямованості навчального процесу, тобто його наближення до реального процесу спілкування.

При розробці навчально-методичних матеріалів для навчання англійської мови необхідно брати до уваги різноманітні особливості та функції діалогічного мовлення, саме тому доцільним є розгляд комунікативних, психологічних та мовних особливостей діалогічного мовлення.

ДМ виконує різноманітні *комунікативні функції*. Наведемо приклади деяких з них:

- 1) запиту інформації — повідомлення інформації,
- 2) пропозиції (у формі прохання, наказу, поради) – прийняття/неприйняття запропонованого,
- 3) обміну судженнями / думками / враженнями,
- 4) взаємопереконання / обґрунтування своєї точки зору [26; с.146].

Ці функції мають свої специфічні засоби вираження та є домінуючими у відповідних типах діалогів.

Характеристика діалогічного мовлення з психологічної точки зору є досить важливою для глибокого розуміння особливостей цього виду МД. Очевидною рисою ДМ є вмотивованість. Для залучення студентів до розмови потрібна мотивація, саме тому необхідно створити відповідні обставини, які б викликали бажання вступити в діалог та передати свої думки та почуття. Зверненість є однією із рис діалогічного мовлення, тому що комунікація

відбувається за умови безпосереднього контакту співрозмовників. Зорове сприйняття тут є важливою умовою, адже необхідно враховувати реакцію учасника на подані висловлювання [26; с.147].

Найважливішою особливістю ДМ є ситуативність, адже розмова розгортається у певній ситуації і дуже часто лише в умовах цієї ситуації можна зрозуміти її зміст. У процесі навчання слід акцентувати увагу лише на тих ситуаціях, які спонукають до мовлення. Такі ситуації називають мовленнєвими або комунікативними. У реальному процесі спілкування ситуації виникають самі собою, але існують також спеціально створені (штучні) ситуації, які також стимулюють студентів до комунікації. В.О. Артемов сформулював компонентний склад навчальної КС, аналізуючи комунікативні ознаки мовленнєвих вчинків: «...для сценічної актуалізації мовленнєвого вчинку важливо враховувати: хто, кому, що, навіщо, в яких обставинах і з яким ставленням повідомляє (наказує, пропонує і т.п.)» [43; с.14].

Емоційна забарвленість діалогічного мовлення забезпечує успішне сприйняття співрозмовником виражених почуттів, думок та ставлення до того, про що йде мова. Характерною рисою ДМ є також спонтанність та двосторонній характер. Спонтанність діалогічного мовлення визначається тим, що його не можна спланувати заздалегідь. Саме тому учасники потребують високого рівня готовності до обміну репліками, використовуючи при цьому різноманітний мовний та мовленнєвий матеріал.

Необхідно також окреслити цілі усної мовленнєвої діяльності, тобто визначити, для чого студентам потрібно вміння говоріння. Так, західні науковці виділяють дві основні цілі мовлення: інтерактивну та транзакційну. Таким чином, залежно від провідної цілі розрізняють діалогічне мовлення, яке у свою чергу поділяється на діалог-взаємодію та діалог-транзакцію [43; с.17].

Кожен з цих видів досить чітко відрізняється за формою та функціями і вимагає різних підходів до навчання.

Оскільки предметом дослідження даної роботи є діалогічне мовлення,

варто детальніше розглянути саме види та функціональні типи діалогів.

Розмова як взаємодія (діалог-взаємодія) - це невелика бесіда, яка перш за все має на меті соціальну взаємодію. Вона передбачає коротке привітання, зворотній обмін інформацією та, зазвичай, закінчується репліками-кліше етикетного характеру. Тематами такої бесіди може бути погода, вихідні, тощо. Таке спілкування є досить шаблонним і часто не має чіткого результату і виходу на реальну розмову. Проте, попри досить незначну тривалість акту говоріння, бесіда відіграє велику роль в соціальній взаємодії, що має місце в реальному житті [26; с.132]. Тому дуже важливо на заняттях англійської мови приділяти увагу розвитку навичок та вмінь, які необхідні для освоєння такого виду діалогу. До таких можна віднести:

- вміння починати розмову;
- використання мовленнєвих кліше початку та завершення розмови;
- оволодіння репліками-кліше етикетного характеру, що використовуються в невеликих бесідах;
- розвиток вмінь вільного та швидкого говоріння на передбачувані теми;
- оволодіння реплікуванням та діалогічною єдністю;
- вміння перепитувати та повторювати інформацію з попередньої репліки;
- вміння використовувати невербальні засоби спілкування, які включають міміку, жести, уточнюючі риторичні запитання типу «Do you?»;
- використання відповідної інтонації та стилю спілкування [25; с.21].

Існує досить широкий спектр мовленнєвих ситуацій, які можна використовувати для розвитку вміння ведення даного виду діалогу. На початковому етапі студентам мають бути представлені теми, які є так чи інакше знайомі для них. Сюди слід віднести природну ситуацію, тобто будь-яку реальну ситуацію, з якою вони можуть зіткнутися в реальному житті. Це може бути запізнення на заняття, розмова з другом в їдальні, розповідь про те,

як провів вихідні тощо. Однак поступово потрібно вводити нові теми розмови, щоб дати можливість студентам вийти за рамки цього етапу. Також потрібно наголосити, що в процесі навчання найбільший інтерес викликають лише ті ситуації, що мотивують до мовлення [25; с.23].

Іншим важливим видом діалогічного мовлення є діалог-транзакція. На відміну від першого виду, така розмова не націлена на соціальну взаємодію і основна увага приділяється змісту реплік, наданню точної інформації. У цьому випадку комуніканти концентрують увагу, головним чином, на тому, що сказано. Прикладом такої комунікативної ситуації може бути прохання показати дорогу тощо [43; с.17]. Типовими темами такого діалогу є ті, що пов'язані з отриманням певних послуг, придбанням товарів чи перевіркою попереднього замовлення. Обговорення в таких ситуаціях часто фокусується на інформації, пов'язаній з конкретними діями в конкретних обставинах. До таких можна віднести:

- 1) замовлення їжі в ресторані;
- 2) придбання, обмін товару в магазині;
- 3) телефонна розмова з метою отримання інформації про політ;
- 4) розмова з працівником банку, щодо відкриття рахунку/обміну грошей;
- 5) замовлення таксі;
- 6) отримання книги на абонемент в бібліотеці;
- 7) бронювання, реєстрація та заселення в готелі [25; с.146].

Варто зазначити, що для діалогічного мовлення характерними є певні мовні особливості, а саме його еліптичність (різноманітні неповні речення), вільне синтаксичне оформлення, переважання простих речень, варіювання інтонації, наявність мовленнєвих кліше – «готових» мовленнєвих одиниць, слів-заповнювачів пауз [26; с. 135].

Неповні репліки у діалозі зрозумілі завдяки вживанню позамовних

засобів та розумінню ситуативної дійсності обома співрозмовниками. Крім того, пропущені члени речення можна відновити, виходячи зі змісту попередньої репліки.

Приклад 1.

Peter: Jean! Would you like a meat sandwich or a cheese sandwich?

Jean: A cheese sandwich, please.

«Готові» мовленнєві одиниці («кліше») використовуються з метою вираження комунікативної функції, наприклад, висловлення подяки, привітання або просто для привернення уваги співрозмовника.

Приклад 2.

A: Excuse me! Is there a chemist's near here?

B: Yes. It's over there.

A: Thanks a lot.

У цьому мікродіалозі *excuse me* виражає функцію привернення уваги, вибачення.

Широко використовуються слова, які називаються функціональними покажчиками, «заповнювачами мовчання», слугують для зміни співрозмовника, підтримання розмови та заповнення в ній пауз. Наприклад, *well, well now, you know, let me see, look here, I say, etc.*

Приклад 3

Mary: I've lost two small hairbrushes. They're a pair.

Claire: Well, you're wearing one of them in your hair!

Щодо структури діалогів загалом, то слід зазначити, що кожний діалог складається із реплік, взаємопов'язаних між собою. Сукупність реплік, що характеризується структурною, інтонаційною і семантичною завершеністю, називають діалогічною єдністю (ДЄ). ДЄ є одиницею навчання ДМ [20; с.23]. Вважається, що перша репліка діалогу є завжди ініціативною (керуючою реплікою), а ось уже друга репліка може бути повністю реактивною, тобто

залежною від попередньої, або реактивно-ініціативною, тобто бути відповіддю на попереднє висловлювання та спонукати до наступного.

Приклад 4

Peter: What would you like to eat, Edith? (ініціативна репліка)

Edith: A meat sandwich. (реактивна репліка)

В залежності від функціонального взаємозв'язку реплік у діалозі виділяють різні види діалогічної єдності.

Група ДЄ	Види ДЄ
I	1. Повідомлення – повідомлення 2. Повідомлення – запитання 3. Повідомлення – спонукання
II	4. Спонукання – згода 5. Спонукання – відмова 6. Спонукання – запитання
III	7. Запитання – відповідь на запитання 8. Запитання – контрзапитання
IV	9. Привітання – привітання 10.Прощання – прощання 11.Висловлювання вдячності – реакція на вдячність

[25; с. 144]

У залежності від комунікативної функції виділяють чотири основні типи діалогів: діалог-розпитування, діалог-домовленість, діалог-обмін враженнями, діалог-обговорення/ дискусія [25; с.149]. Розглянемо кожний із цих видів.

Діалог-розпитування може бути одностороннім та двостороннім. Якщо діалог має односторонній характер, то ініціатива розпитування належить одному учаснику. Двосторонній діалог є природнім для спілкування, адже ініціативність належить обом партнерам. Важливим умінням студентів є здатність вести *діалог-домовленість*. Цей вид діалогу передбачає вирішення

різноманітних питань щодо планів та намірів. Наступним за складністю є *діалог-обмін враженнями/думками*, котрий має на меті висловлення власної думки або бачення якогось явища, події, а також обмін аргументами співрозмовників. Найскладнішим типом діалогу є діалог-обговорення, коли учасники намагаються довести правильність своєї думки, дійти якихось висновків, оскільки він вимагає від мовців уміння критично мислити та аргументувати власну думку [25; с.151].

Важливим фактом, який потребує уваги є те, що для успішного ведення діалогу учасники повинні володіти спеціальними вміннями:

- 1) вміння починати діалог, вживати відповідну ініціативну репліку (повідомлення, спонукання, запитання);
- 2) уміння швидко реагувати на репліку співрозмовника;
- 3) уміння підтримувати розмову, додаючи свою ініціативну репліку;
- 4) уміння стимулювати співрозмовника до висловлювання;
- 5) уміння продукувати діалоги різних функціональних типів [43; с.20].

Безперечно, існують труднощі оволодіння ДМ, адже воно об'єднує два види мовленнєвої діяльності – аудіювання та говоріння. Труднощі полягають у тому, що необхідно сприйняти мовлення партнера, зрозуміти його, а також відповідно відреагувати. Через недостатність володіння мовними засобами, можуть виникнути певні труднощі та гальмування реплік, адже потрібно стежити за перебігом думок свого партнера та пристосовувати свої власні висловлювання.

Отже, діалогічне мовлення має свої складники, комунікативні, психологічні та мовні особливості, які відіграють значну роль у процесі формування комунікативного акту. Усна мовленнєва діяльність реалізовує певні цілі, в залежності від мовленнєвої ситуації. З огляду на комунікативну функцію існують різні типи діалогів, саме тому для оволодіння усіма необхідними вміннями, навичками потрібно приділяти велику увагу мовленнєвій діяльності та розвивати комунікативну компетентність студентів.

1.2 Принцип наочності у навчанні діалогічного мовлення

Принцип наочності є дидактичним принципом навчання, що відноситься до числа основних, і до того ж є дуже актуальним у процесі формування комунікативних навичок. Його необхідність обґрунтовується тим, що для ефективного оволодіння іноземною мовою потрібно залучати до сприйняття всі органи чуття людини. Вважається, що чим більш різноманітними є чуттєві сприйняття навчального матеріалу, тим краще проходить процес його засвоєння. Розглянемо більш детально поняття «наочність».

Наочність – один із компонентів цілісного навчання, що передбачає вивчення матеріалу на основі живого й безпосереднього сприймання студентами явищ, процесів, засобів дії або їхніх зображень, які вивчаються [30; с.14]. Необхідність використання наочності в процесі навчання було обґрунтовано чеським педагогом Я.А. Коменським. «Все, що студенти повинні вивчити, потрібно викладати їм так доступно, ніби вони мають перед собою свої п'ять пальців. А для того, щоб все сприймалося легше, потрібно, наскільки це можливо, залучати до сприймання зовнішні чуття» [12; с.55]. Він вважав, що основою навчання має бути чуттєве пізнання, чуттєвий досвід суб'єкта навчання, а діяльність зовнішніх органів чуття всеохоплюючою. Навчання слід починати не «зі словесного тлумачення про речі, а з реального спостереження за ними» [12; с.55]. Таким методом і стало сформульоване Я.А. Коменським «золоте правило дидактики».

Під час оволодіння іноземною мовою виникає завдання створити систему відображення об'єктивного світу формами другої мови. Зважаючи на те, що іншомовне середовище у процесі навчання в університетах відсутнє, об'єктивний світ моделюється засобами наочності. Застосовуючи різні засоби наочності: ілюстрації, таблиці, предмети, жести, відеозаписи, аудіоматеріали тощо, викладачі моделюють фрагменти об'єктивної дійсності, які асоціюються у студентів з відповідними іншомовними формами в процесі навчальної комунікації.

Існують різні класифікації наочності за дидактичним значенням, за зростанням абстрактності, за характером відображення та ін.

А.О. Розуменко виділяє два види наочності: конкретна (на рівні явищ) – полягає у безпосередньому спостереженні реальних об'єктів, спрямована на розширення чуттєвого досвіду; абстрактна (на рівні загального) – характеризує форму вираження логічного знання та сприяє прискоренню мислення людини [30; с.26]. І.В. Малафійк також відзначає предметну наочність: предмети, тіла, явища, процеси, які наповнюють оточуючий людину світ. Водночас, вона не завжди задовольняє вимоги навчально-виховного процесу, тому слід використовувати також різні моделі, прилади, пристрої, засоби віртуальної наочності, знаково-символічну наочність тощо [21; с.321].

Використання комп'ютерних технологій в навчальному процесі дозволяє моделювати різні наочні абстракції. За допомогою комп'ютерних технологій створюються і застосовуються віртуальні наочні матеріали, тому можна виділити такий вид наочності, як комп'ютерна або віртуальна наочність, що також дозволяє імітувати реальні процеси.

Використання наочності сприяє здійсненню навчальної, виховної та розвиваючої функцій. *Навчальна функція*, що включає в себе також інформативну, управлінську та мотиваційну функції, передбачає, що використання наочності має нести техніко-технологічний, політехнічний, психолого-педагогічний, культурологічний зміст, що сприяє більш ефективному навчанню. *Виховна функція* забезпечується використанням різних видів наочності, що забезпечує стимулювання пізнавальної активності, самостійності, вироблення активної життєвої позиції. *Розвиваюча функція*, у свою чергу, говорить про те, що використання засобів наочності розвиває спеціальну пам'ять, увагу, спостережливість, які є необхідними у процесі навчання [22; с.150].

Говорячи про засоби наочності та їх використання для розвитку діалогічного мовлення, необхідно пам'ятати, що вони сприяють розвитку мислення, а також мовленнєвих умінь за рахунок залучення студентів до активного творчого процесу мовленнєвої діяльності, та до взаємодії один з

одним. Наочність є не тільки важливим засобом семантизації у навчанні іноземних мов, а й засобом оволодіння ситуативною обумовленістю мови. З її допомогою створюються навчальні ситуації, в яких відпрацьовується усна комунікація і засвоюється, таким чином, мовленнєва реакція на об'єктивну дійсність та життєві ситуації.

У формуванні КДМ можуть використовуватися як *штучні опори* (спеціально створенні викладачем з певною навчальною метою матеріали), так і *природні* (матеріали, що оточують студентів у дійсності, наприклад, фотографії, поштові листівки, афіші, фільми, теле- і радіопередачі тощо) [54; с.15]. Для навчання іншомовного ДМ часто використовується роздавальний матеріал – картки з дидактично організованою інформацією. На картках роздавального матеріалу (flash-cards, hand-out cards) можуть бути текстограми (мікродіалоги, діалоги-зразки тощо), піктограми (серія малюнків, схематичні плани міст, будівель тощо), дидактограми (навчальний матеріал, який необхідно засвоїти), фотограми (фотографії), тестограми (контрольні завдання для виконання учнями), ігрограми (розроблені завдання для рольових ігор). Використання роздаткового матеріалу для навчання усного мовлення забезпечує багаторазове повторення окремих мовних та мовленнєвих одиниць ІМ; обговорення не лише тем, наявних у навчально-методичному комплексі, а й актуальних подій, що відбуваються у світі; поліпшення та поглиблення змісту навчання.

Оскільки важливою особливістю навчання ДМ є його фонетичне оформлення, для розвитку вмінь ДМ широко використовуються й такі види як *аудитивна* та *аудіовізуальна* наочність (записи діалогів-зразків, відеосюжети, різноманітні фоновправи, радіопередачі, телефонні розмови тощо) [54; с.16]. Вправи з таким видом наочності передбачають різні режими виконання: повторення за диктором у певному темпі ДЄ з різними інтонаційними моделями, що допомагає тренувати вимову з правильним смисловим наголосом та емоційним забарвленням.

Ще одним важливим видом наочності є зорова наочність (вербальні,

вербально-графічні, невербальні/зображальні опори, вербально-зображальні, або ілюстративні опори), яка використовується для представлення діалогу-зразка, моделі/структури його побудови, схем речень та словосполучень.

Найбільш поширеними вербальними опорами є: мікродіалог, діалог-зразок, мікродіалог-підстановча таблиця (Substitution Table), структурно-мовленнєва схема (Deleted / Gapped Dialogue), функціональна схема мікродіалогу (Conversational Tennis).

Основними цілями використання вербальних опор є:

- розвиток зорової пам'яті та логічного мислення студентів;
- надання студентам впевненості в своїх висловлюваннях;
- зняття психологічних бар'єрів у використанні іноземної мови як засобу спілкування на заняттях;
- індивідуалізація процесу навчання та посилення його ефективності.

До ілюстративних опор належать, наприклад, сюжетний малюнок (PowerPoint Captions), серія малюнків, фотографій, листівок, комікси, афіші, меню, різноманітні плани доріг, будинків, будівель (Route Maps) тощо. Зорові опори є дієвим способом активного засвоєння студентами мовного матеріалу, адже це такі ситуації, у зв'язку з якими комунікант має самостійно вибирати мовні засоби та комбінувати їх. В таких діалогах вони можуть проявляти свою креативність, оскільки кожен студент має можливість тлумачити ту чи іншу опору індивідуально. Використання таких опор також сприяє відновленню в пам'яті засвоєної раніше лексики. Ілюстрації слугують стимулом до говоріння, полегшують розуміння змісту діалогу, викликають певні емоції та почуття, що є важливим аспектом у формуванні ДМ. Особливу роль відіграє також тематика, адже вона дозволяє визначати характер мовного матеріалу в межах певних сфер і ситуацій спілкування.

Згадані засоби наочності можуть використовуватись для навчання ДМ як кожен окремо, так і в комплексі. При комплексному використанні засобів

наочності розрізняють їх паралельне і послідовне включення до заняття ІМ. Перше передбачає одночасне представлення засобів навчання під час виконання вправ. Послідовне використання визначається послідовністю вправ, спрямованих на розв'язання окремого методичного завдання [44; с.17].

Таким чином, наочність є необхідним засобом успішного розвитку уміння говоріння. Правильне і доцільне використання різних видів наочності дозволяє практикувати і доводити мовленнєвий матеріал до автоматизму, активізувати пізнавальну діяльність студентів. Наочність є шляхом мотивації, що запобігає появу страху невдачі у процесі комунікації.

1.3 Роль та місце застосування інфографіки у формуванні компетентності в діалогічному мовленні

Вивчення іноземних мов у вищих навчальних закладах передбачає поєднання різноманітних підходів. Навчання, зазвичай, характеризується двома основними особливостями. Доволі часто у цьому надскладному процесі присутні елементи проектного підходу та моделювання, але їх роль частіше всього епізодична. Другою ж особливістю є те, що в умовах сьогодення сфера навчання все більше потребує використання інформаційно-комунікативних технологій як засобу наочності для того, щоб студенти могли з легкістю засвоїти матеріал. Саме тому все більша кількість викладачів вищих навчальних закладів цікавиться новими технологіями та підходами у вивченні іноземних мов, одним із яких є використання інфографіки.

Інфографіка – це графічний спосіб подачі складної інформації. До основних функцій інфографіки можна віднести, зокрема, інформативну, аналітичну, конструктивну, адаптивну, експресивну, естетичну [62].

Перші відомі приклади візуалізації даних з'явилися багато років тому. Історія інфографіки починається задовго до появи писемності, а саме з 40-20 тисячоліть до н. е. Наскельні малюнки, або петрогліфи, можна вважати першими графічними об'єктами - першим кроком до появи інфографіки [41].

Справжній прорив у сфері візуалізації даних здійснив Вільям Плейфер,

ім'я якого повернув історії Едвард Тафт (один з найавторитетніший з сучасних фахівців інфографіки) [41]. Е. Тафт виявив, що двісті років тому В. Плейфер запропонував основні типи статистичних діаграм, які використовуються сьогодні: діаграми-лінії (графіки), діаграми-області, стовпчасті й лінійні діаграми (гістограми), кругові (секторні) діаграми, радіальні (сітчасті) діаграми і картодіаграми. Так В. Плейфер у своїй науковій праці «Комерційний і політичний атлас» вирішив візуалізувати дані для більшого розуміння їх читачем. Для цього він винайшов чотири типи діаграм, адже зорова пам'ять людини є набагато міцнішою і заснована на сприйнятті образів, а не абстрактної інформації [21; с.210].

Наступним кроком у розвитку інфографіки стало об'єднання статистичних даних і карт. Першу спробу зробив паризький адвокат Андре-Мішель Геррі. На карті Франції він подає показники злочинності того чи іншого округу. Пронумеровані округи зафарбовані різними відтінками одного кольору, чим темніше відтінок, тим більше там кількість скоєних злочинів. Такий спосіб надав змогу наочно зобразити різницю кількості скоєних злочинів і сприяв можливості швидкого порівняння даних [41].

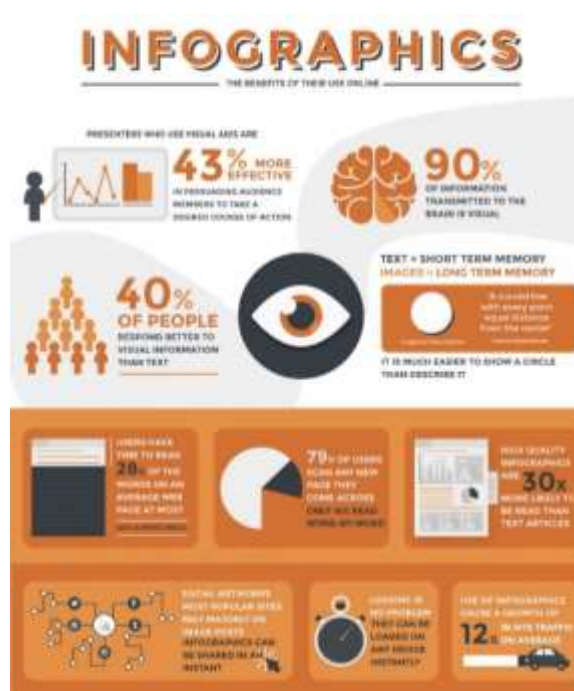
Наступна важлива і вкрай відома робота була створена пізніше Жозефом Мінаром. У 1869 році французький інженер запропонував ще один новий спосіб візуалізації історичних даних за допомогою карти. Його основна робота включала в себе карту походу Наполеона на Москву.

Але не тільки графіки та діаграми поєднувались з картою. Піктограми також активно наносилися на плани. У 1936 році завдяки Отто Нейрат з'явилася система піктограм, так інформація стала інтернаціонально доступною. Увагу було зосереджено на таких аспектах візуалізації, як колір, масштаб значень, маркування [21; с.214].

Досить таки популярною стала візуалізація у сфері журналістики. Першими стали використовувати поєднання графіки і тексту видавці газети «USA Today», що запустили свій проект в 1982 році. За кілька років газета ввійшла до п'ятірки найбільш популярних видань країни. Одним з найбільш

помітних читачами нововведень «USA Today» стали детальні, добре промальовані картинки з пояснюючими коментарями - інфографіка [17; с.216].

Отримавши значне розповсюдження в сучасних засобах масової інформації, рекламних текстах, бізнес-комунікації інфографіка нещодавно стала відомою в новій якості – як творчий метод навчання у вищих навчальних закладах. Викладачі, які використовують інфографіку, закликають активніше впроваджувати її у навчальний процес, адже інфографіка – це наочність у яскравій та компактній формі. Наведемо приклад інфографіки, взятий з інтернет-ресурсу Visually, інформація якого може бути використана для навчання усного мовлення на тему «Інформаційні технології»:

<https://visual.ly/community/infographic/technology/infographics-benefits-their-use-online>

Як відомо, метою навчання є «навчити вчитися», оптимально сприймати та організовувати інформацію, правильно її структурувати. Саме цю ціль допомагає втілити інфографіка.

Використання інфографіки як інструменту візуалізації навчальної інформації на заняттях з іноземної мови є особливо актуальним, тому що оволодіння мовою завжди має на увазі запам'ятовування численних

іншомовних лексичних одиниць, фразеологізмів, конструкцій, зворотів, а також термінів.

Розглянемо детальніше переваги застосування інфографіки у навчанні ДМ. По-перше, графічні елементи містять велику кількість інформації, при цьому застосування мови є мінімальним. Такий варіант є ідеальним для студентів з невисоким рівнем знання предмету. Інші ж види інфографіки, в свою чергу, відзначаються багатим лексичним складом, що робить слухним їх використання на більш просунутих рівнях володіння мовою. По-друге, застосування саме таких методів навчання є корисним для розвитку візуальної грамотності студентів. Слід визнати також, що графічна інформація сприймається легше та простіше, ніж текстова. Декілька сторінок тексту запам'ятати непросто, але якщо цей текст візуалізувати, представити у вигляді картинок, то це буде сприяти швидшому запам'ятовуванню та більш глибокому розумінню інформації. По-третє, математично-статистичний аспект надає змогу передавати певні поняття та значення, які є більш доступними для сприйняття саме в такому вигляді. У віці 18-22 років, коли формується особистість, зміст навчальної діяльності ускладнюється, предметом засвоєння стають цілісні системи теоретичних понять, які трактуються абстрактною мовою із застосуванням графіків, таблиць та моделей. Інтерес до візуалізації пояснюється також «розвитком людської діяльності, наростанням потоків інформації, для засвоєння якої стають непридатними традиційні методи і засоби. Для подальшого накопичення, засвоєння, зберігання, переробки і передачі інформації необхідні нові, компактні, мобільні засоби відображення об'єктивного світу в свідомості суб'єкта, і інфографіка є одним із цих засобів» [2; с.28]. М.Я. Кирєєва та О.Д. Пилипчук у застосуванні інфографіки вбачають наступні переваги:

- підтримання творчості та стимулювання в студентів аналітичних здібностей;
- надання системного погляду на матеріал, який вивчається, та процесного характеру безпосередньо навчання;

- допомога студентам самостійно приймати рішення в процесі навчання [2; с.31].

Таким чином, використання інфографіки в навчальних цілях, яке нестримно набуває популярності в останні роки, сприяє розвитку інтересу у студентів, оскільки вона є зручною в користуванні і відповідає сучасним вимогам до навчальних матеріалів. Її доступність, систематизованість, компактність, а також можливість чіткого планування та структуризації є невід'ємною складовою успішного процесу навчання.

Варто підкреслити, що такий навчальний засіб можна використовувати не лише на заняттях, а й дистанційно. До того ж, він дозволяє формувати у студентів такі якості як: системне мислення, аналіз, синтез, задіюючи при цьому як раціональний, так і емоційний тип мислення. Водночас, завданням інфографіки є досягнення результату. Студенти створюють освітній об'єкт за допомогою інтернет ресурсів, в результаті чого формуються певні необхідні навички та вміння. Такий вид можна застосовувати як для індивідуальної, так і для колективної роботи. Не можна не погодитись з тим, що такий формат навчання надає можливість як і викладачам у підготовці продуктивних завдань до занять, так і студентам, які таким способом можуть реалізувати свої творчі здібності.

Водночас, новітні технології мають певні *недоліки*, які також потрібно обов'язково брати до уваги у процесі навчання. Перш за все, використання інфографіки у якості навчального засобу може ускладнюватися тим, що студенти мають різний рівень когнітивного розвитку, ступінь володіння тим чи іншим інтернет-сервісом, та не володіють відповідними навичками роботи з інфографікою. На перший погляд може здатися, що застосування цього засобу навчання є досить легким, але неправильне його трактування та помилки в застосуванні виключають можливість досягнення позитивного результату у навчанні ДМ.

Розглянувши переваги інфографіки та можливі недоліки її застосування у навчальних цілях, слід відмітити, що коло можливостей її застосування у

процесі навчання є досить широким. Вже на перших етапах студенти вдосконалюють набуті навички роботи з інформацією. Вони можуть працювати з текстами, перетворювати та інтерпретувати інформацію, яка міститься у них, виконуючи наступні операції:

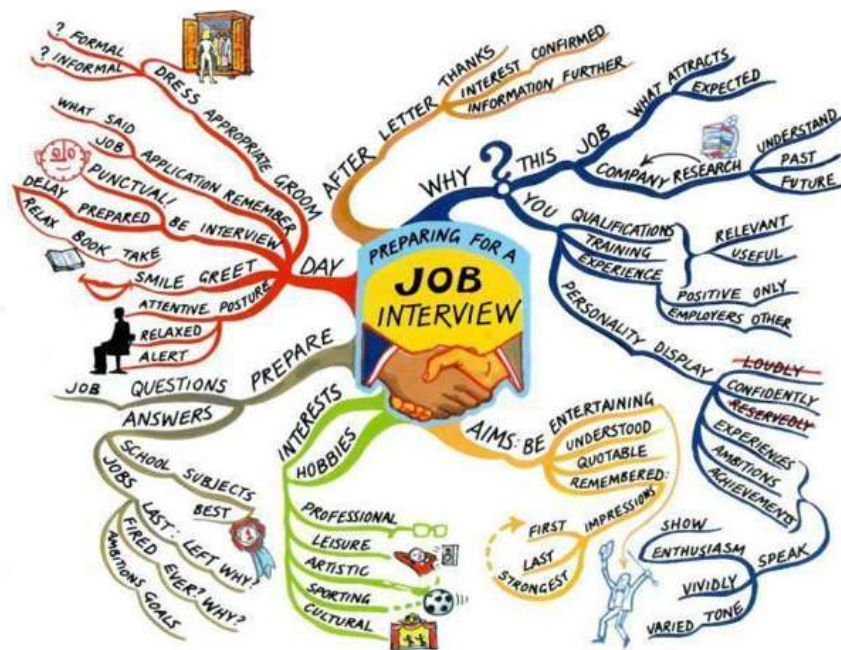
- систематизувати, зіставляти, аналізувати, узагальнювати інформацію, яка міститься в готових інформаційних об'єктах;
- виділяти основну та надлишкову інформацію,
- виконувати смислове згортання виділених фактів, думок; представляти інформацію в стислій словесній формі (у вигляді плану або тез) і в наочно-символічній формі (у вигляді таблиць, графічних схем і діаграм, карт понять - концептуальних діаграм, опорних конспектів);
- заповнювати і доповнювати таблиці, схеми, діаграми, тексти [4; с.429].

У практиці навчання іноземних мов досить поширеним є використання такого виду інфографіки, як інтелект-карти. Одним із дослідників, який розглядав можливості та переваги застосування цього виду, був Т. Б'юзен. На його думку, засвоюючи інформацію, студенти використовують переважно лівопівкульні ментальні (логічні) здібності, що блокує здатність головного мозку бачити цілісну картину, здатність асоціативного мислення. Для того, щоб активізувати використання всіх структур мозку в процесі навчання американський вчений розробив та запровадив «інтелектуальні карти – mindmaps», інструмент, завдяки якому можна задіяти обидві півкулі мозку для формування навчально-пізнавальної компетенції студентів: «Створюючи інтелект-карти, я хотів отримати універсальний інструмент для розвитку розумових здібностей, якими могла б оволодіти будь-яка людина, а також, щоб їх можна було використовувати в будь-якій життєвій ситуації» [4; с.125].

Інтелект-карти – це метод графічного вираження процесів сприйняття, обробки і запам'ятовування інформації, творчих завдань, інструмент розвитку

пам'яті і мислення [5; с.125].

Наведемо приклад інтелект-карти, розробленої Є.В. Вульфович для автоматизації вживання лексики з теми «Підбір персоналу». Так, студентам було запропоновано використовувати інтелектуальну карту, яка демонструвала 6 етапи підготовки до співбесіди при прийомі на роботу. За допомогою карти студентам потрібно було назвати тематичну лексику, доповнити карту і на її основі скласти усне висловлювання з теми, використовуючи при цьому максимальну кількість слів з карти [5; с.127].

<https://theworksrec.co.uk/knowledge/how-to-prepare-for-an-interview/>

Створення інтелект карт є вправою, в якій реалізуються прийоми породження семантичних асоціацій. Семантична карта являє собою графічно впорядковані і логічно пов'язані поняття обговорюваної теми. У центрі семантичної карти лежить центральна ідея – ключове слово, за асоціацією з яким породжується лексико-семантичне поле. Складання семантичних карт або їх варіацій у вигляді всілякого роду списків, переліків і шкал лексичних одиниць може сприяти накопиченню термінологічної лексики в словниковому запасі студентів. Саме тому необхідно формувати у студентів уміння створювати власну інфографіку, зокрема інтелект-карти.

Т. Б'юзен стверджує, що необхідно слідувати трьом етапам побудови

інтелект-карт. На першому етапі в центрі листа зображується образ (об'єкт вивчення), який символізує основну ідею. Головні теми та ідеї, пов'язані з об'єктом вивчення, зображуються у вигляді гілок першого та другого рівня. На кожній лінії записується ключове слово. На другому етапі скрізь, де можливо, додаються малюнки та інша графіка, які асоціюються з ключовими словами. Важливою також є гра кольорів. На заключному етапі здійснюється безпосередньо перегляд інтелект-карт, так звана ревізія, а також перевірка здатності відтворення інформації, що міститься у них.

Застосування методу інтелектуальних карт у вивченні іноземних мов є різноманітним, їх можна використовувати на етапі підготовки до виконання наступних завдань як:

- мозковий штурм;
- конспектування;
- підготовка до написання реферату, есе, твору;
- підготовка до презентації;
- анотування [50; с.130].

Переваги використання інтелектуальних карт можна відобразити в числовому виразі: зі 100% інформації, запропонованої на уроці, студент чує 75%, 50% запам'ятає, а 25% відтворить. Такий відсоток є дуже малим. А інтелект-карти дозволяють використовувати практично всі канали відтворення інформації. Більше того, вони, на відміну від конспектування, дозволяють зекономити від 50 до 95% часу на етапі записування інформації, більше 90% - на етапі її сприйняття. Коли студенти самостійно вибудовують структуру завдання, використовуються два стилі менеджменту: стиль, який би заохочував участь студентів у прийнятті рішень і стиль, орієнтований на досягнення. Велика частина освітніх методів зосереджена на інструментальному стилі та стилі підтримки, що мотивує студентів до самостійного мислення, розвиває творчий підхід і сприяє підтримці інтересу [30; с.140]. Саме тому в процесі навчання можна ефективно використовувати

матричні структури для засвоєння лексичного та граматичного матеріалу практично без обмеження. Важливість виконання такого роду роботи полягає в тому, що на відміну від презентацій, завдання носить повністю самостійний характер, тому що готові матеріали для нього неможливо в цілісному вигляді почерпнути з інтернету, студент «збирає» конструктор, самостійно наповнюючи його відповідним контентом, що забезпечує фасилітацію при вивченні іноземної мови. [21; с.241]. На практиці шаблони-матриці є своєрідним засобом, який дозволяє викладачу встановлювати рамки і контекст уроку, використовуючи, наприклад, метафору як рамку для обговорюваного змісту. Така форма структурує процес уроку, надає прекрасного ефекту та змінює якість засвоєного матеріалу. На думку Лнфевра, неоціненна роль інфографіки полягає в тому, що вона в значній мірі оптимізує пояснення матеріалу, оскільки є своєрідним інструментом навчання, способом «розпакування» навчального матеріалу, систематизації навчальних фактів. Її завдання полягає у тому, щоб студенти відчували себе більш впевненими та проінформованими у темі, для того, щоб з легкістю можна було просуватись далі. Наприклад, студент, який вивчає англійську мову, має проблеми, пов'язані з вживанням запитальної форми дієслів теперішнього часу. Потрібно побудувати основні схеми вживання цього дієслова для вираження питання. Спочатку потрібно записати основні фрази – приклади, в яких використовується дієслово «робити», потім за цими прикладами скласти схеми-форми, в які будуть підставлятись підходящі слова:

Матриця-схема [8]

Діюча особа	Дія	Додаток	Обставина	або предмет			
Do	?		?		?		?

Схеми такого типу можуть простими і більш складними. Починати

потрібно з більш простої схеми, поступово ускладнюючи її, збільшуючи кількість слів, яку потрібно підставити. В прикладі, наведеному вище, можна почати зі схеми:

Do _____ learn English?

Тоді для підстановки замість пропуску підходящими будуть слова: I, we, you, they, students, boys і т.д.

В якості важчої схеми можна взяти:

Do _____ _____ English?

Тоді замість першого пропуску можна підставити наведені вище слова, а замість другого такі дієслова: learn, know, like і т.д.

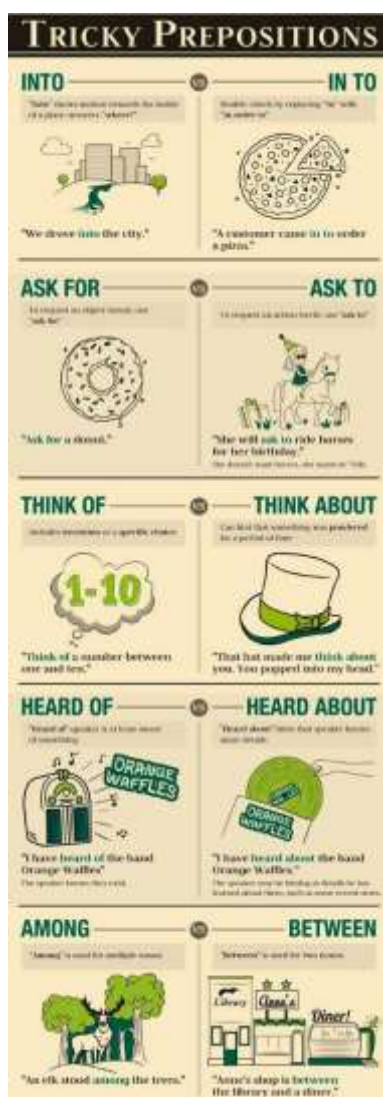
Перевагою таких матриць-схем є те, що вся система іноземної мови подається структуровано, вони є своєрідною навігацією у вивченні мови. До того ж, вони мають аналітичний характер та значно полегшують запам'ятовування поданої інформації. Процес засвоєння мови базується на опорних моментах, які допомагають зосередити увагу на тому, що є важливим. Використання таких інструментів та технології дозволить відкрити потенціал студентів та максимально використати його у вивченні іноземних мов.

Одним із провідних викладачів, які активно використовують інфографіку у навчанні іноземної мови є Нік Пічі. На його думку, використання інфографіки слід розпочати з проектування завдання. Відповідно, Н. Пічі запропонував декілька загальних завдань, які можна використовувати з багатьма видами інфографіки без будь-якої підготовки. Ось деякі з них:

- знайти 5 - 10 цікавих фактів в інфографіці;
- перевірити достовірність деяких даних, поданих в інфографіці; знайти вторинне джерело, щоб підтвердити подану інформацію;
- написати невеличку доповідь із застосуванням фактів, поданих в інфографіці;

- виступити із презентацією, використовуючи інфографіку як допоміжне джерело;
- розробити вікторину на основі запропонованої інфографіки;
- якщо інфографіка подається у вигляді опитування, можна запропонувати студентам порівняти статистичні дані з аналізом відповідей свого класу [67].

Інфографіку можна використовувати для формування умінь (читання, говоріння, письма, аудіювання) та навичок (лексичної, граматичної). Наведемо приклад інфографіки для формування граматичної навички.

[<https://www.pinterest.com/nikpeachey/infographics/>].

Отже, візуалізація навчального змісту за допомогою інфографіки може значно полегшити процес формування мовленнєвих навичок та забезпечити більш швидкий перехід до вільного спілкування іноземною мовою. До того ж, вона допомагає не лише легко зрозуміти поданий матеріал, а й відтворити його. Можливості застосування такого засобу навчання є настільки різноманітними, що його можна використовувати на різних рівнях володіння мовою та з різними навчальними цілями. Так, студенти можуть розвивати свої мовленнєві та мисленнєві здібності, отримуючи інформацію з текстів та графіків, перевіряючи достовірність поданих даних; розвивати критичне мислення у ході онлайн-досліджень та використовувати веб-інструменти для створення опитувань та візуалізації даних. Таким чином, інфографіка може сприяти вмотивованому та якісному оволодінню компетенціями іноземної мови.

1.4 Врахування індивідуальних стилів учіння в процесі навчання діалогічного мовлення із застосуванням інфографіки

Першочерговим завданням для нашої держави є підвищення якості вищої освіти, зокрема забезпечення належної іншомовної підготовки студентів. Студенти-філологи повинні володіти комунікативною культурою, умінням вести діалог, проявляти гнучкість у спілкуванні, тобто бути комунікативно компетентними. З метою поліпшення ефективності засвоєння іноземної мови та процесів комунікації, викладачам необхідно враховувати певні психологічні феномени, тобто когнітивні (індивідуально-психологічні) стилі особистості.

Дослідження проблеми індивідуально-психологічних стилів опанування іншомовною комунікативною компетентністю знайшло своє відображення у працях О. О. Акішиної, В. О. Артемова, І. О. Зимньої, Д. Кірсі, Д. Колба, Б. Л. Лівер, В.С.Мерлін, Дж.Росс, Б.М.Теплова, Е.Фрумїної, М.О.Холодної та ін.

Згідно з М.О Холодною, когнітивні стилі – це індивідуальні способи переробки інформації у вигляді індивідуальних відмінностей у сприйманні,

аналізі, категоризації, оцінюванні навколишньої дійсності [37; с.28]. Поняття когнітивного стилю використовується для виокремлення типів людей залежно від особливостей організації їх когнітивної сфери. Вчена пропонує такі когнітивні стилі: *кодування інформації* (предметно-практичний, візуальний, словесно-мовний, сенсорно-емоційний тип); *переробки інформації* (імпульсивність / рефлексивність, аналітичність / синтетичність, полізалежність / полінезалежність, толерантність); *постановки та вирішення проблем* (адаптивний, евристичний, дослідницький, інноваційний); *пізнавального ставлення до світу* (емпіричний, раціонально-теоретичний, конструктивно-технічний та інтуїтивно-метафоричний) [37; с.30].

Приналежність студента до певної групи свідчить про властиві для нього стилі учіння. Так, студенти-синтетики, наприклад, краще запам'ятовують нові слова, фрази, граматичні форми, структури речень, якщо вони представлені у контексті. Студенти такого типу можуть сприймати аутентичний матеріал навіть без словника. Їх усне та писемне мовлення не вирізняються точністю, вони припускаються помилок у граматиці. Аналітики, навпаки, краще володіють граматиною, будують правильно речення, але їм потрібно більше часу на виконання завдань.

Студенти імпульсивного та рефлексивного типу застосовують різні форми переробки інформації: імпульсивні студенти вирізняються швидкістю реакцій, а рефлексивні – повільністю, що необхідно враховувати викладачу. Студенти імпульсивного типу займають лідерські позиції у групі; вони не схильні звертати увагу на дрібні деталі, тому виконують завдання швидко, але з помилками. Їм можна запропонувати завдання з елементами мозкового штурму, вправи, які вимагають швидкої реакції, рольові ігри, вікторини. Рефлексивні студенти, навпаки, можуть брати участь у довгострокових проектах, їм зручніше працювати у парах або малих групах.

Згідно з теорією Д. Колба, засвоєння знань, умінь та навичок має чотириетапний цикл, який містить конкретний досвід, рефлексивне спостереження, абстрактну концептуалізацію, активне експериментування

[51]. Визначення циклу навчання займає центральне місце у моделі вченого, в якому конкретний досвід є основою для спостереження та роздумів, які асимілюються в абстрактні поняття, що забезпечує зміст діяльності та лягає в основу нового досвіду. Відповідно, пропонуються такі стилі навчання як *дивергентний* (базується на власному досвіді, активному спостереженні), *асимілятивний* (застосовується абстрактне мислення, рефлексивне спостереження), *акомодативний* (використання власного досвіду, активна діяльність), *конвергентний* (має місце абстрактне мислення, активне експериментування) [51].

Наприклад, дивергентний стиль передбачає застосування уяви для вирішення задач, здатність розглядати запропоновані проблеми різносторонньо. Такі студенти краще виявляють себе під час «мозкового штурму», їм необхідно пропонувати групові форми роботи або роботу в парах. Студенти, які відносяться до асимілятивного стилю навчання застосовують теоретичний підхід у вирішенні завдань (абстрагування, аналіз, синтез), тоді як конвергентний стиль передбачає пошук шляхів вирішення задач практичного характеру. Люди з акомодативним стилем більше покладаються на інтуїцію, ніж на логіку. Їх приваблює новий досвід, отриманий на основі соціальної взаємодії, а не концептуального аналізу, вони добре працюють у команді.

Сучасні психологи пропонують також класифікувати способи засвоєння іншомовних знань за домінуючим каналом сприйняття, що дає змогу виокремити *візуальний*, *аудіальний* та *кінестетичний* стилі. Визначивши канал сприйняття студентів, викладач повинен адаптувати навчальний матеріал та типи завдань таким чином, щоб вони відповідали їх індивідуальним особливостям. Так, для людей із зоровим каналом сприймання (візуалів) є важливою наочність. Саме для студентів з таким когнітивним стилем ідеальним варіантом є навчання за допомогою інфографіки. Можливість застосування різноманітних таблиць, схем, зображень та графіків із логічно упорядкованою інформацією полегшує процес засвоєння іншомовного

матеріалу, особливо під час оволодіння ДМ. Студенти, що сприймають інформацію на слух (аудіали), у засвоєнні нового матеріалу реагують переважно на висоту тону або звуку, його темп, ритм, тембр та резонанс. Для успішного засвоєння іншомовного матеріалу для них важливо брати участь у дискусіях та обговореннях. Рекомендується прослуховувати різноманітні аудіозаписи, дивитися фільми, телепередачі з подальшим обговоренням у групі. Кінестетики – група людей, для яких у першу чергу важливим є чуттєвий досвід, емоційне підкріплення. Вони добре запам'ятовують запахи, тактильні відчуття, фізичні дії. Ефективним способом засвоєння іноземної мови для таких студентів є флеш-картки. Отримавши слово на картці, студент сприймає його як дещо матеріальне, те, що можна потримати в руках. Картки можуть бути друковані, інтерактивні та з використанням звукового супроводу; мовні (аналіз структури слова, словотворення, речення), розмовно-тренувальні (питання-відповіді, міні-діалоги), провокуючі дискусію, тестові, для механічного запам'ятовування, для створення позитивного настрою.

Розглянувши різноманітні когнітивні стилі учіння слід зауважити, що не лише для візуального типу студентів, але й для студентів з іншими стилями навчання також буде доцільним використовувати елементи інфографіки для розвитку мовленнєвих навичок. Такий формат викладання сприяє швидшому та кращому засвоєнню матеріалу, за рахунок того, що він є більш цікавим, інформативним, містить зображення, залучає до роботи обидві півкулі головного мозку, дає змогу концентрувати увагу на важливих деталях. Вважається, що оптимальною організацією учбового процесу є надання кожному студенту можливості навчатися, використовуючи природні для цього канали сприймання. Для цього викладачам необхідно вводити нову інформацію різними способами.

Таким чином, врахування викладачем в організації роботи студентів індивідуально-психологічних особливостей, а саме пізнавальних здібностей, інтересів, інтелекту, темпераменту, підвищує ефективність засвоєння ними знань, умінь та навичок іншомовної комунікації та сприяє формуванню

внутрішньої мотивації. Застосування інфографіки дає змогу студентам з різними когнітивними стилями з легкістю охопити обсяг потрібної навчальної інформації, використовуючи при цьому природні для них канали сприйняття.

1.5 Формування уміння критичного мислення засобами інфографіки

Сучасна ера цифрових технологій і глобалізації змушує педагогів переосмислювати не тільки зміст і форму навчання іноземних мов, але також засоби і способи формування навчальних та загальнолюдських вмінь. Парадоксально, але велика кількість, різноманітність і загальнодоступність інформації, яка бурхливим потоком обрушується на голови представників так званого «цифрового покоління», аж ніяк не сприяє формуванню самостійного, критичного ставлення до матеріалу, що сприймається. У зв'язку з цим вміння критично мислити виходить на передній план і є одним з найважливіших життєво-необхідних умінь XXI століття, яке слід формувати поряд з відповідними іншомовними вміннями.

Критичне мислення – це мислення вищого порядку, яке спирається на інформацію, усвідомлене сприйняття власної інтелектуальної діяльності та діяльності інших [50; с.12]. Критичне мислення є спрямованим мисленням, тобто таким, що обумовлює використання певних когнітивних навичок і стратегій, які збільшують вірогідність отримання бажаного результату, що відрізняється виваженістю, логічністю та цілеспрямованістю. Одночасно, Б. Рассел визначив критичне мислення як процес оцінювання або категоризації в термінах раніше придбаних базових знань, що включає установку на опрацювання фактів. Основними елементами критичного мислення прийнято вважати самостійність, переконливість аргументацій, обґрунтованість (передбачається застосування відповідних положень, які зазвичай використовує людина, здатна оцінювати ідеї у процесі їх аналізу).

У рамках нашого дослідження в якості навчального засобу, матеріалу для формування у студентів-філологів мовних навичок і умінь і критичного

мислення ми розглядаємо інфографіку. Під терміном «інфографіка» ми розуміємо візуальне зображення інформації або даних, наприклад, у вигляді діаграми, графіка або карти. Вибір інфографіки в якості засобу навчання іноземним мовами не є випадковим і пояснюється наступними характеристиками:

- популярністю цієї сучасної форми представлення інформації в інтернет-ресурсах;
- компактним, зручним для читання форматом;
- політематичністю;
- схематичністю (мінімальним вмістом тексту), що робить можливим її застосування навіть у випадку невисокого рівня розвитку вміння читання у студентів;
- наочністю, ємністю висловлювання, різноманітням яскравих кольорів, що активізують роботу обох півкуль головного мозку [67].

У психолого-педагогічній літературі виділено чотири етапи формування критичного мислення студентів.

На першому етапі відбувається актуалізація знань, пробудження інтересу до теми, визначення мети вивчення конкретного матеріалу. Після цього починається *другий етап*, який характеризується осмисленням нової інформації, критичним мисленням та письмом. *Третій етап* – роздуми або рефлексія, формування власної думки стосовно навчального матеріалу. На заключному, *четвертому етапі*, студенти узагальнюють та оцінюють інформацію (проблему), визначають способи її вирішення.

Безперечно, на кожному із вищеперерахованих етапів, застосування інфографіки є необхідним, тому що вона є потужним інструментом для аналізу, з її допомогою можна з легкістю порівнювати статистичні дані та надавати структуровану інформацію, посилювати сприйняття через широке використання метафоричних зображень. Саме цей засіб навчання полегшує розуміння складних процесів у різноманітних наукових темах.

Необхідно також зазначити, що нині в методичній літературі представлений досить широкий спектр прийомів та технологій, які спрямовані на формування навичок критичного мислення поряд з іншомовними вміннями.

На особливу увагу заслуговує комплекс прийомів Н.Пічі, які супроводжуються інфографікою та заохочують студентів більш критично мислити, а також перевіряти достовірність джерел інформації. На думку вченого, використання інфографіки допоможе викладачам створювати власні завдання та плани уроків, інтегрувати інфографіку таким чином, щоб підвищувати рівень критичного мислення, комп'ютерної грамотності, мовних та комунікативних навичок студентів. Розглянемо деякі із розроблених прийомів Ніка Пічі [67].

Прийом 1. Pear created questions

Цей прийом передбачає перегляд інфографіки та створення на її основі вікторини, яка може мати форму змагання. Раціональність прийому полягає у тому, що він має подвійну роль. Студентам потрібно не лише зрозуміти елементи інфографіки для того, щоб створити вікторину, але також практикувати мовні та граматичні навички, формулюючи запитання.

Прийом 2. Summary writing

Запропонуйте студентам занотувати найважливіші на їхню думку пункти інфографіки та використати їх для написання короткого есе. Відмітивши головну інформацію, студенти можуть обмінятися нотатками, щоб прослідкувати, чи вони обрали ті самі пункти. Під час написання роботи студенти можуть також обмінюватись готовими частинами.

Доцільність: допомагає розвинути навички академічного навчання, заохотити студентів критично оцінювати, прослідковувати та формулювати зв'язки між різними частинами інформації.

Прийом 3. Convert text to infographic

Підготуйте статтю для студентів, яка включає фактичну інформацію, та запропонуйте їм створити власну інфографіку, презентуючи головні пункти в

тексті. Такий вид роботи можна подавати також у відео- та аудіо форматі.

Раціональність: прекрасний спосіб перевірити осмислення студентами тексту та визначити, які ключові моменти вони виділили.

Приєм 4. Fan infographic

Запропонуйте студентам дослідити життя людини, якою вони захоплюються і на основі цього створити інфографіку. Вона може включати хронологію подій на шляху до слави, важливих персон, які зробили певний внесок для цього і будь-що інше, що студенти вважають релевантним.

Доцільністю цієї вправи є те, що студенти можуть самі обрати матеріал, що їм подобається, такий вид діяльності дозволяє проявити креативність, глибину та критичність мислення.

Маріо Рінволукрі та Джейн Шерман пропонують також інші прийоми та технології для розвитку критичного мислення. Розглянемо технологію критичного мислення «Priority Ladder» [65, с.40]. Цей прийом використовується для зіставлення об'єктів чи явищ з метою визначення пріоритетів. Студентам пропонується визначити власні пріоритети серед запропонованих цінностей та розташувати їх на відповідних шаблях.

Іншою цікавою та ефективною технологією критичного мислення є «Milestones», яка спрямована на визначення послідовності дій у процесі вирішення певної проблемної ситуації [69; с.192]. Для цього студенти вибудовують план вирішення проблеми крок за кроком, обґрунтовуючи обрану послідовність.

Найпоширенішим прийомом, який використовується у багатьох сферах є «Мозкова атака» [36; с.137]. Це ефективний метод обговорення ідей з певної теми у колективі, пошуку рішень, вираження поглядів усіх учасників. «Мозкова атака» дає змогу групі студентів використовувати свої інтелектуальні можливості для швидкого та ефективного виконання завдання.

Використання цих та інших прийомів у супроводі з інфографікою надає можливість швидко та легко сформулювати в студентів не лише іншомовні комунікативні навички, а й вміння критично мислити, яке пов'язане із

здатністю добувати, осмислено опрацьовувати та використовувати інформацію з різних джерел, а також викладати результати її аналізу в стислій формі. У поєднанні з вищерозглянутими прийомами та технологіями, інфографіка дозволяє розширити можливості візуального сприйняття інформації та сформувані різні типи мислення, зокрема критичне мислення, а також допомагає систематизувати значні об'єми даних, створити позитивне середовище для навчальної діяльності своєю яскравою палітрою фарб та політематичністю.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Підсумовуючи все сказане, відзначимо, що діалогічне мовлення має свої чинники, комунікативні, психологічні та мовні особливості, які відіграють значну роль у процесі формування комунікативного акту. Усна мовленнєва діяльність реалізовує певні цілі, в залежності від мовленнєвої ситуації. З огляду на комунікативну функцію існують різні типи діалогів, саме тому для оволодіння необхідними вміннями та навичками потрібно приділяти велику увагу мовленнєвій діяльності та розвивати комунікативну компетентність студентів.

Саме наочність є необхідним засобом успішного розвитку уміння говоріння. Візуалізація навчального змісту за допомогою інфографіки може значно оптимізувати процес формування мовленнєвих навичок та забезпечити більш швидкий перехід до вільного спілкування іноземною мовою. До того ж, вона допомагає не лише легко зрозуміти поданий матеріал, а й відтворити його. Можливості застосування такого методу навчання є настільки різноманітними, що його можна використовувати на різних рівнях володіння мовою.

Слід зауважити, що важливим чинником є також врахування викладачем в організації роботи студентів індивідуально-психологічних особливостей, а саме пізнавальних здібностей, інтересів, інтелекту, темпераменту, що підвищує ефективність засвоєння ними умінь та навичок іншомовної комунікації та сприяє формуванню внутрішньої мотивації. Застосування інфографіки дає змогу студентам з різними когнітивними стилями з легкістю охопити обсяг потрібної навчальної інформації, використовуючи при цьому природні канали сприйняття. Інфографіка дозволяє також сформувати різні типи мислення, зокрема критичне мислення, а також допомагає систематизувати значні об'єми даних, створити позитивне середовище для навчальної діяльності. Саме тому інфографіка є запорукою оптимізації роботи на заняттях і, як наслідок, мотивованого і якісного оволодіння компетенціями іноземної мови.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ДІАЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ІНФОГРАФІКИ

2.1 Етапи навчання діалогічного мовлення.

Навчання діалогічного мовлення є досить складним процесом. Це, як відомо, обумовлюється труднощами, що викликаються двостороннім характером цього виду мовленнєвої діяльності, його непередбачуваністю та нездатністю студентів продукувати відповідні репліки. Окрім того, в студентів можуть виникати інші проблеми, які стають на заваді розвитку вмінь та навичок говоріння, такі як психологічний бар'єр, сором'язливість, низька самооцінка.

Існують різні підходи до навчання ДМ, але виділяють два основних. Згідно першого – «зверху вниз» – навчання ДМ розпочинається зі слухання діалогу-зразка з його наступним варіюванням, а згодом і створенням власних діалогів в аналогічних ситуаціях спілкування. Другий підхід – «знизу вверх» – передбачає шлях від засвоєння спершу елементів діалогу до самостійної побудови діалогу на основі запропонованої комунікативної ситуації. Обидва підходи є можливими, але другий підхід вважається раціональнішим [25; с.152]. Справа в тому, що у процесі формування мовленнєвих навичок студент уже перебуває на певному рівні компетентності у ДМ, саме тому завданням навчання ДМ є засвоєння нових видів ДЄ.

З метою формування компетентності в діалогічному мовленні із застосуванням інфографіки на основі підходу «знизу-вверх» нами було розроблено комплекс вправ, який передбачає наступні етапи:

- Етап 0: Мета етапу – навчання реплікування. На цьому етапі виконуються рецептивно-репродуктивні умовно-комунікативні вправи на імітацію, підстановку, відповіді на запитання, на запит певної інформації (за зразком), повідомлення інформації. Вправи виконуються в режимі «викладач-студент».

- Етап I : метою даного етапу є оволодіння певними ДЄ. На цьому етапі виконуються рецептивно-продуктивні умовно-комунікативні вправи з обміну репліками. Учасниками спілкування є самі студенти, викладач лише дає комунікативну ситуацію.
- Етап II: мета етапу – оволодіння мікродіалогом. На цьому етапі використовуються рецептивно-продуктивні комунікативні вправи нижчого рівня (із застосування вербальних опор, а саме: мікродіалог, діалог-зразок, мікродіалог-підстановча таблиця, структурно-мовленнєва схема, функціональна схема мікродіалогу). На цьому етапі учасниками є самі студенти, які виступають у певних ролях або від власного імені.
- Етап III: мета цього етапу – навчити вести діалоги різних функціональних типів самостійно, на основі створеної викладачем (описаної в підручнику) комунікативної ситуації. Вправи, що виконуються на третьому (заключному) етапі, відносяться до рецептивно-продуктивних комунікативних вправ вищого рівня (без застосування штучно створених вербальних опор) [9; с.158-165].

Розглянемо комплекс вправ для навчання ДМ із використанням інфографіки у відповідності до вказаних етапів формування компетентності в ДМ.

2.2 Комплекс вправ для навчання діалогічного мовлення із застосуванням інфографіки

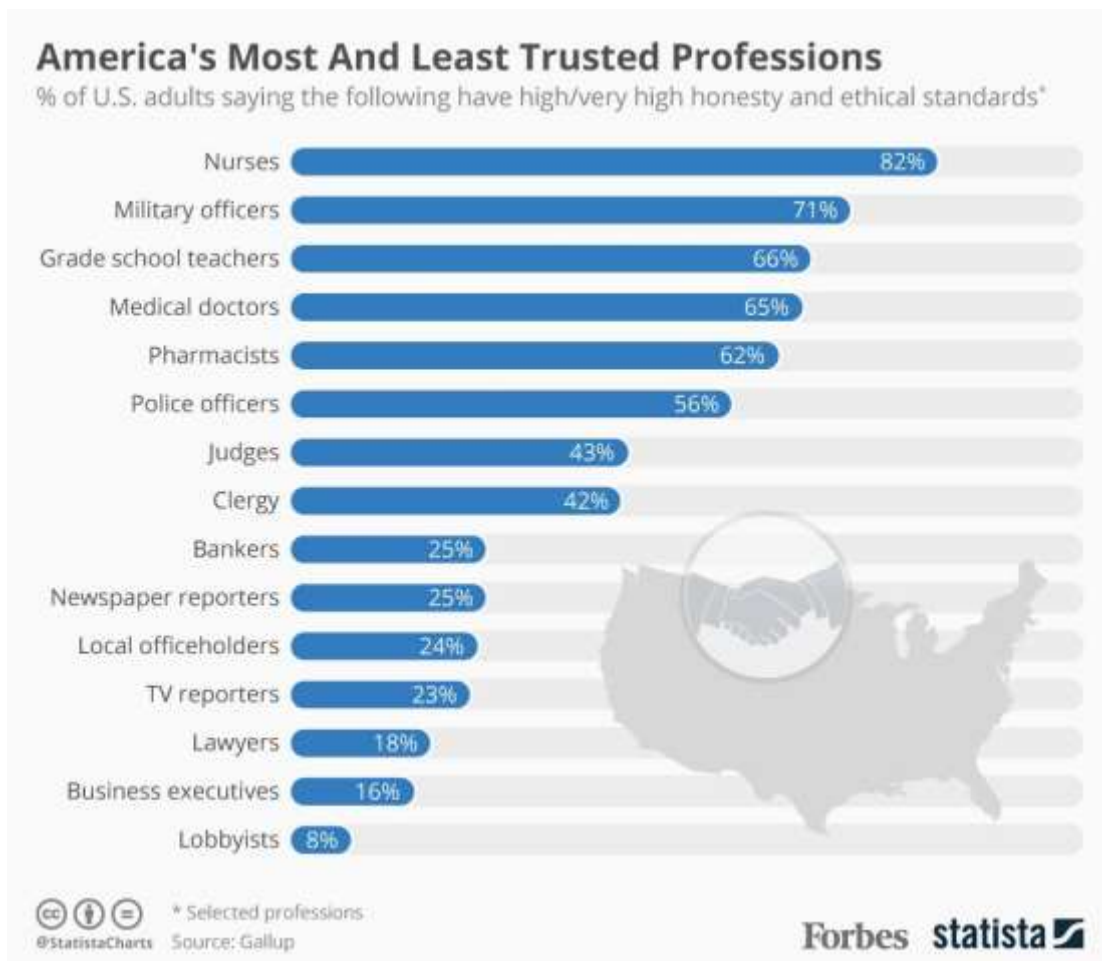
Розроблений комплекс вправ для формування комунікативної компетенції у діалогічному мовленні із використанням інфографіки ґрунтується на розмовній темі «Professions».

Етап 0 (I група вправ): мета – навчання реплікування, тобто навчання реагувати на подану викладачем репліку та продукувати ініціативну репліку. Навчання здійснюється у режимі «викладач-студент».

Вправа 1. (умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна)

Мета: навчити студентів відповідати на запитання, аналізуючи інформацію, подану у вигляді статистичних даних; розвивати критичне мислення.

Instruction: Teacher: Nowadays, there are a great number of professions, which are very important. However, some occupations are held in higher esteem than the others. Look at the infographic below, please. This is the statistics about the most and least trusted professions in America.

<https://www.forbes.com/sites/niallmccarthy/2018/01/04/americas-most-and-least-trusted-professions-infographic/#2670d95f65b5>

T: And now, answer the questions, please:

- What are the three most and least trusted professions in America?
- Do you think that this graph corresponds to the rating of professions in this country? If not, give your variant of the rating of professions in Ukraine.

S: The three most trusted professions are and to the least trusted professions belong.....

S: I think that it doesn't correspond to the rating of professions in Ukraine. The situation in our country is as follows:.....

Вправа 2: (умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна)

Мета: формування навички обміну репліками; вираження комунікативної функції «згода-незгода» в опорі на інфографіку.

Instruction: Teacher: Look at the infographic on page 45 «The most and the least stressful jobs». I want you to find the points with which you agree or disagree.

T: I think that the most stressful job is that of a surgeon, as they must study approximately 8-12 years, but I disagree with the statement that the majority of employees are men.

S: I think that the most/ least stressful job is....., but I disagree with the opinion that.....

b) Personal response

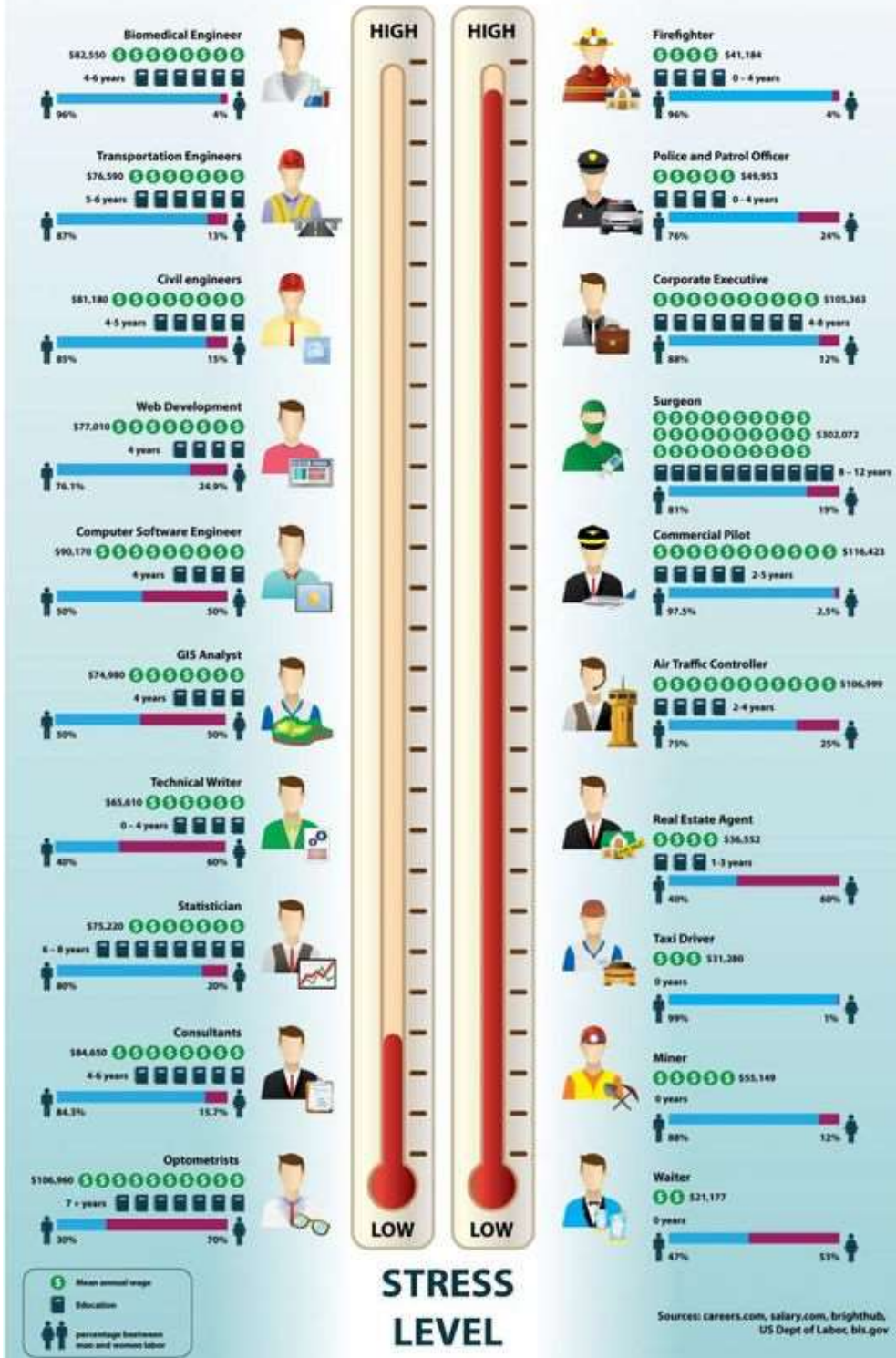
Instruction: Now, I want you to give your personal response to this infographic by answering the following questions: *What do you think is interesting about the information given in the infographic? What information do you doubt? What information would you like to share? Who with? Why?*

Вправа 3 (умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна)

Мета: формування вміння давати пораду в опорі на вербальну опору (інфографіку).

Instruction: Teacher: Now, you are speaking with your friend, who wants to be a successful worker in the future, but he/she doesn't know what skills they should have in order to achieve their goal. Give them a piece of advice, using the infographic on page 46.

The Most AND Least Stressful Jobs

<https://www.pinterest.com/pin/161285230382130345/?lp=true>

T: Hello, John, you know that soon I will get my diploma and I want to find a good job in future. To achieve that I should build up and develop my skills. You know that my greatest strength is communicative skills. I can function in the environment that requires many modes of communication, but it is not enough. What do you think?

S: There are different skills that a successful worker should possess, such as..... , and I recommend that you should.....

b) *Fact finding*

Instruction: You are supposed to find in the infographic three the most significant facts which you think are true. Justify your choice and explain why these points are the most important.

Вправа 4 (умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна)

Мета: розвиток комунікативних навичок висловлення згоди-незгоди на рівні реплікування.

Instruction: S1. Everyone wants to become a leader in his/her career. Discuss with your partner positive and negative traits of a leader, using the suggested infographic and the model below.

S2. Discuss qualities of a leader. Agree or disagree with your partner.

LEADERS WHO DELIVER	VS	LEADERS WHO DESTROY
They share the maximum information they can		They share the minimum information they can get away with
They use their power mindfully and vigilantly		They use their power thoughtlessly
They create conditions for motivation to flourish		They use pressure, fear and hierarchy to motivate
They are obsessed with performance and results		They are myopically focused on results
They stamp on poor behaviour whatever the result		They tolerate poor behaviour if the result is OK
They review wins and losses with equal passion and discipline		They move on from wins and interrogate failures
They adjust goals in any direction to ensure they are motivating		Once set, they'll only move goals to make them harder
They talk endlessly about responsibility		They talk endlessly about accountability
They are mindful when using their power		They are frightened of losing their power
They understand the politics		They are political

Model:

Variant 1	Variant 2
<p>S1 I think that the creation of conditions for motivation is one of the most important traits of a successful leader.</p> <p>S2 You are right, a leader should do everything for his/her workers, and then they will do everything for him/her.</p>	<p>S1 From my point of view, a leader is a person who is mindful, makes the most of his/her power/</p> <p>S2 I don't agree with you, because sometimes a leader must use pressure and fear to motivate some employees.</p> <p>S1 However, it is more important that your workers have respect for you. Pressure is not the best tool to gain respect of your employees.</p>

Етап I (II група вправ) : метою цього етапу є навчання створення діалогічних єдностей, обговорення теми Careers and Jobs на рівні ДЄ, розвиток критичного мислення. Навчання здійснюється у режимі «студент-студент».

Вправа 5 (умовно-комунікативна, рецептивно-продуктивна)

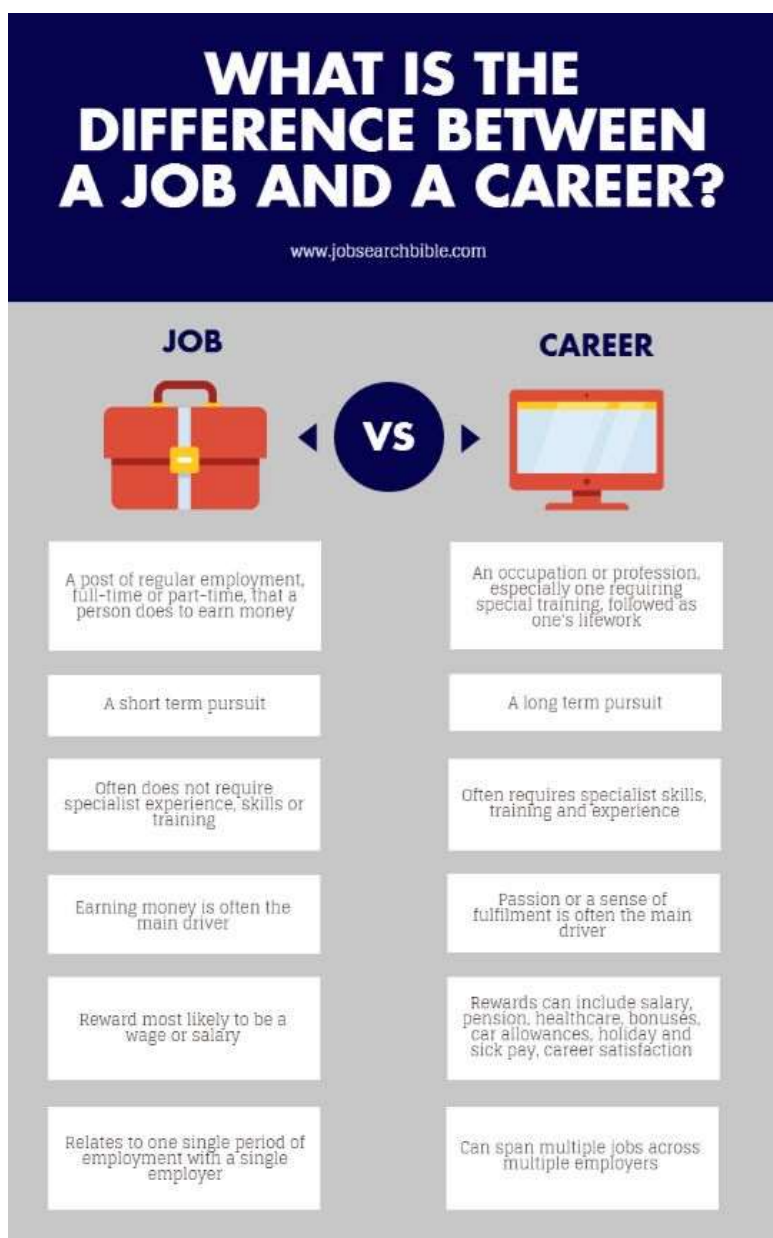
Мета: формування комунікативних навичок висловлення згоди-незгоди на рівні ДЄ в опорі на інфографіку.

Instruction: Imagine that you have read an interesting article « Is a Job the Same as a Career?». Share your thoughts with your groupmate, using the information in the infographic.

Model:

S1: From my standpoint, the main difference between these two terms is that a career often requires special skills, training and experience.

S2: I agree with you, but unlike a career, a job is a short-term pursuit.

<https://www.jobsearchbible.com/job-vs-career/>

Вправа 6 (умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна)

Мета: розвиток комунікативних навичок висловлення поради, обговорення переваг та недоліків різних професій на рівні ДЄ із застосуванням вербальної опори (інфографіки).

Instruction: Your friend needs a piece of advice, because she is at the crossroads in her career, she is dissatisfied with her job, salary and boss, that's why she has made a decision to find something new. Your friend doesn't know which profession she should choose. Give her some tips, using the infographic.

Model:

S1: Maria, I really want to change my profession. I have made a short list of my interests and preferences, but it doesn't help me to make the right choice. What career advice do you have for me?

S2: Firstly, don't be afraid that something is not working. You should find out some particulars about various jobs and compare the advantages and disadvantages of different careers.

S1:

Вправа 7 (умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна)

Мета: формування комунікативних навичок висловлення поради та розпитування, розвиток лексичної навички вживання прикметників, що описують вдачу людини на рівні ДЄ з опорою на інфографіку.

DISCOVER YOUR Strengths YOUR IDEAL CAREER PATH

PEOPLE ARE LIKE JELLYBEANS. EVERYONE HAS THEIR OWN FLAVOR. WHERE WILL YOUR FLAVOR LEAD YOU?

<p>THE ADVOCATE</p> <p>IDEAL CAREER PATHS:</p> <ul style="list-style-type: none"> *Human Rights Lawyer *Arbitrator / Mediator *HR/Recruiter *Interpreter 	<p>THE DREAMER</p> <p>IDEAL CAREER PATHS:</p> <ul style="list-style-type: none"> *Musician / Artist *Writer *Designer *Chef 	<p>THE CARETAKER</p> <p>IDEAL CAREER PATHS:</p> <ul style="list-style-type: none"> *Personal Trainer *Life Coach *Librarian *Nurse 	<p>THE STRAIGHTSHOOTER</p> <p>IDEAL CAREER PATHS:</p> <ul style="list-style-type: none"> *C-Level Executive *Police Officer *Management *Military
<p>THE SOCIALITE</p> <p>IDEAL CAREER PATHS:</p> <ul style="list-style-type: none"> *Event Planner *Flight Attendant *Personal Trainer *Actor 	<p>THE GO-GETTER</p> <p>IDEAL CAREER PATHS:</p> <ul style="list-style-type: none"> *PR/Marketing *Business Manager *Sales *CEO 	<p>THE HUMANITARIAN</p> <p>IDEAL CAREER PATHS:</p> <ul style="list-style-type: none"> *Teacher/Education *Health Services *Social Services *HR/Recruiter 	<p>THE IDEALIST</p> <p>IDEAL CAREER PATHS:</p> <ul style="list-style-type: none"> *Anthropologist *Psychologist *Risk Manager *Philosopher
<p>THE INVENTOR</p> <p>IDEAL CAREER PATHS:</p> <ul style="list-style-type: none"> *Systems Analyst *Entrepreneur *Scientist *Doctor 	<p>THE MASTERMIND</p> <p>IDEAL CAREER PATHS:</p> <ul style="list-style-type: none"> *Economist *Politician *Actuary *Lawyer 	<p>THE MAVERICK</p> <p>IDEAL CAREER PATHS:</p> <ul style="list-style-type: none"> *News Broadcaster *Political Scientist *PR Specialist *Comedian 	<p>THE PROTECTOR</p> <p>IDEAL CAREER PATHS:</p> <ul style="list-style-type: none"> *Economist/Banker *Mathematician *Legal Clerk *Analyst
<p>THE ROCK</p> <p>IDEAL CAREER PATHS:</p> <ul style="list-style-type: none"> *Insurance Appraiser *Quality Control *Real Estate *Accountant 	<p>THE STRATEGIST</p> <p>IDEAL CAREER PATHS:</p> <ul style="list-style-type: none"> *Program Director *Urban Planner *Journalist *Marketing 	<p>THE TECHNICIAN</p> <p>IDEAL CAREER PATHS:</p> <ul style="list-style-type: none"> *Software Developer *Engineer *Scientist *Technician 	<p>THE VISIONARY</p> <p>IDEAL CAREER PATHS:</p> <ul style="list-style-type: none"> *Judge/Magistrate *Software Architect *Entrepreneur *Physicist

Instruction: S1. You are a career advisor trying to help people to choose the right profession according to their character traits. The daughter of your best friend who is to make a career decision needs your help. Ask her about her interests, strong and weak points. Give her your professional recommendations concerning possible career choices.

S2. You are leaving school this year and before you make your final choice of a career, you are going to talk to a professional career advisor.

Model:

S1: Hallo, my dear Ann, I know that you are to make a decision about your future profession. One of the important things which you should know is that our personality influences our life, that's why we must consider personality traits when choosing a career. What are your interests? Tell me about five big traits of your personality, please.

S2: I love foreign languages and communicating with people. It is very interesting for me to learn something about people and their inner world. I would say that I am a conscientious, sociable person, who is open to new experience, and is very enthusiastic and energetic.

S1: I see. In that case I would recommend you to consider the profession of a psychologist.

S2:.....

b) Comparing to yourself

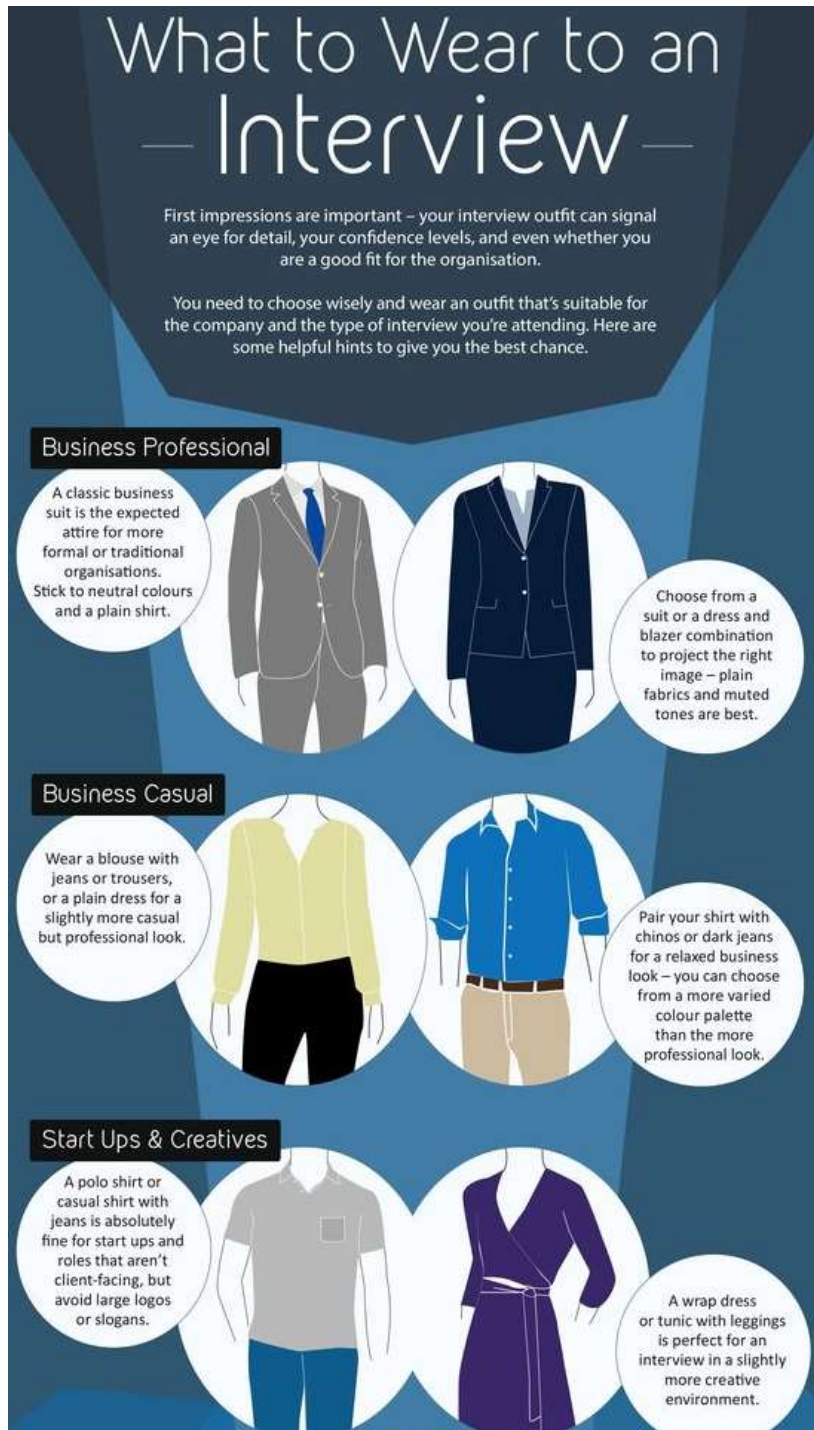
Instruction: And now I want you to find out where your personality fits within this infographic. Try to find someone in the classroom who fits into any of the same statistics that you do.

Етап II (Шгрупа вправ): метою цього етапу є навчити студентів об'єднувати засвоєні ними ДЄ у мікродіалоги згідно з запропонованими КС. Навчання здійснюється у режимі «студент-студент».

Вправа 8. (умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна)

Мета: створення мікродіалогу-розпитування, із застосуванням структурно-мовленнєвої схеми мікродіалогу та інфографіки.

Instruction: Your friend is about to go to a job interview, but she doesn't know what clothes to wear to make a good impression. Give her recommendations concerning the dress code using the structural scheme of micro-dialogue 1 and the infographic.

<https://www.visualistan.com/2018/12/what-to-wear-to-interview-infographic.html>

Мікродіалог 1:

- Hello, Jane. Congratulate me! I will have an interview in a big company. But I don't know what to wear to make an indelible impression.
- It depends on a position you apply for. Successful job interviews depend on the way you present yourself.
- I apply for a position of a HR-manager. I think that a business casual variant will be suitable.
- Of course, a blouse with jeans or trousers or a plain dress is not a bad idea, but a business professional outfit will be more elegant.
- Should I choose a skirt suit?
- Yes, wearing it is the best way to make a good impression. One more tip is to choose plain fabric and muted tones.
- All right. Thank you very much.
- You are welcome!

Структурно-мовленнєва схема (за мікродіалогом 1)

- Hello, Congratulate me! I will in a big company. But I don't know to make an indelible impression.
- It depends on you Successful depend on how you
- I apply for a I think that a will be suitable.
- Of course, a or a is not a bad idea, but a will be more elegant.
- Should I choose a
- Yes, it is the best way to One more tip is to choose
- All right. Thank you very much.

Вправа 9. (умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна)

Мета: навчити студентів об'єднувати діалогічні єдності у мікродіалог згідно із запропонованою навчальною комунікативною ситуацією в опорі на діалог з пропущеними репліками (deleted dialogue) та інфографіку.

Instruction: I suggest your having a mock interview, using the questions in the infographic. A mock interview is a simulation of a job interview. The conversational exercise usually resembles a real interview as closely as possible, for the purpose of providing experience for a candidate. Of course, you should extend these questions and answers, making a conversation similar to a real interview.

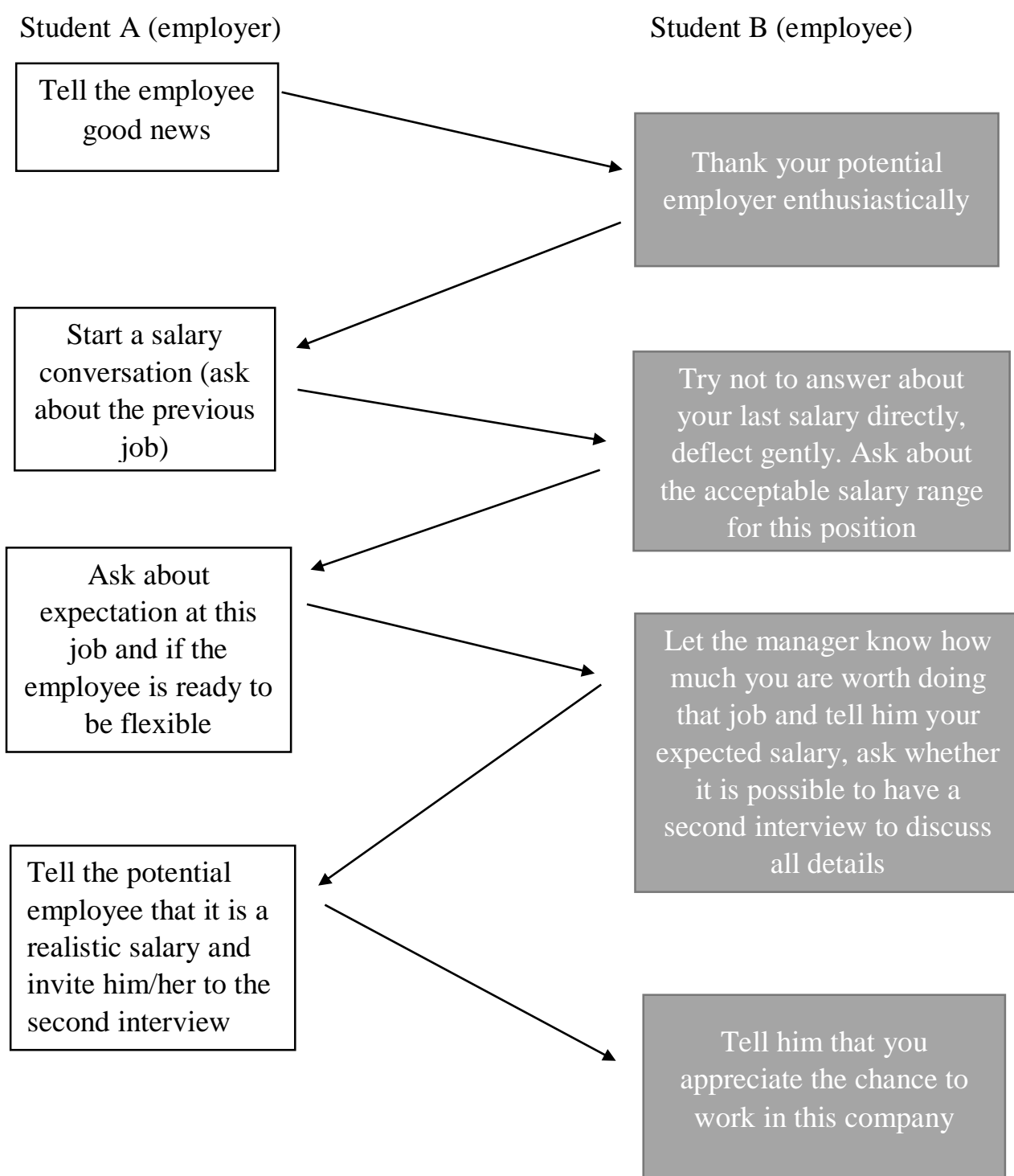

http://www.careercharts.co.uk/uploads/2/1/9/3/21932676/s159881954615200517_p106_i3_w1754.jpg

Вправа 10 (умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна)

Мета: навчити студентів об'єднувати діалогічні єдності у мікродіалог згідно із запропонованою навчальною комунікативною ситуацією в опорі на функціональну схему діалогу (deleted dialogue) та інфографіку.

Instruction: Imagine that you had an interview with your potential employer, after which he called you to say that you received an offer! And now it's time to negotiate your future salary. Use the functional scheme of the dialog and the infographic below.

NEGOTIATING A JOB OFFER

Understand some of the basics behind negotiating a job offer

SALARY DISCUSSION

Happens early, usually during the interview

Often starts because the employer is trying to determine if they can afford you.

3 WAYS TO HANDLE SALARY DISCUSSION

1. State an acceptable salary range.
2. State that you prefer to be compensated based on your experience.
3. Ask what an acceptable salary range is for the position.

! BEFORE YOU BEGIN NEGOTIATING:

- Do you have a legitimate reason to negotiate?
- How do you plan on conducting the conversation?
- Are your skills, experiences, and education worth more than the offered amount? Do the research!
- Is the pay range less than the industry average?
- Does the salary reflect the cost of living in the area?
- Do you have multiple offers with similar compensation?

WHO'S NEGOTIATING?

54%

49%

Age 18-34: 45%

Age 35+: 55%

According to the Glassdoor Compensation Survey (2016), http://www.glassdoor.com/what-is/compensation/salary.html?utm_source=glassdoor&utm_medium=article&utm_campaign=100110013

THE PROCESS


```

graph TD
    A[State your interest in the position, reinforcing how well your skills match the position] --> B[Build your case: Why are you negotiating the offer? Cost of living? Market value? Why are you worth more?]
    B --> C[Based on the case you presented, ask the employer if they can provide more compensation.]
    C --> D[When asked, state an acceptable salary range.]
    D --> E[Explore creative solutions if necessary. Consider benefits, perks, signing bonuses, relocation expenses, etc.]
  
```


Often, companies are not able to negotiate on salary. You may be able to negotiate other areas:

Relocation expenses

Vacation / sick time

Telecommuting options

Alternate work hours

Start date

THERE ARE RISKS TO NEGOTIATING KNOW WHEN TO STOP!

<https://gradsense.org/gradsense/job-tips-negotiating-job-offer>

Етап III (IV група вправ): Метою вправ цього етапу є навчання студентів створювати власні діалоги різних функціональних типів на основі запропонованої КС із застосуванням інфографіки. Вправи виконуються у режимі «студент-студент».

Вправа 11 (комунікативна, рецептивно-продуктивна)

Мета: навчити студентів створювати діалоги-розпитування, обговорення на основі запропонованої КС із застосуванням інфографіки .

Instruction:

St 1: You are on cloud nine! You've got an invitation to an interview from one of the leading companies in your country. It is a very responsible event and you want to make an excellent impression and be well prepared. That's why you ask your friend who has already achieved success in his career to give you some tips concerning a successful job interview.

St 2. You have had many job interviews and have a very good job now. Using the information from the infographic and your experience give your friend some tips as to how to be a success at the job interview.

Вправа 12 (комунікативна нижчого рівня, рецептивно-продуктивна)

Мета: розвивати комунікативне вміння обговорення невербальної та вербальної поведінки під час інтерв'ю при прийомі на роботу із застосуванням інфографіки та відео.

1) *Instruction:* Study the infographic on page 60 «Common nonverbal mistakes made during the interview». Then watch a short job interview. Discuss with your partner the mistakes the potential employee has made.

<https://www.youtube.com/watch?v=VadQskWdFhc>

2) Peer created questions

Instruction:

T: a) Using the information in the infographic Common nonverbal mistakes made during job interviews, create a quiz, consisting of seven questions.

b) Work in pairs and ask each other questions from the quiz you have developed.

<https://nategibson.net/common-nonverbal-mistakes-made-during-job-interviews/>

Вправа 13 (комунікативна рецептивно-продуктивна)

Мета: навчити студентів створювати діалог-обговорення на основі запропонованої КС із застосуванням інфографіки.

Instruction: You have to conduct a debate with your partner. The theme: « The evolution in career management: Yesterday and Today». Both of you have to express your opinion on it and give some arguments as to what has been improved/worsened. Student A focuses on the career management of «yesterday» and Student B expresses his/her opinion about the modern situation. Study the information in the infographic.

<https://rorytrotter.files.wordpress.com/2015/08/fullfilling-careers-infographic.jpg>

Вправа 14 (комунікативна, рецептивно-продуктивна)

Мета: навчити студентів створювати діалог-обговорення на основі запропонованої КС із застосуванням інфографіки.

Instruction: You are workers in two different leading companies, who have applied for a tender. Today is the day of results, whose business company has won the tender. Student A is a manager of the company that is ranked first place, and Student B is an employee of the other one, which has ended up with nothing. As you know each other from your previous workplace, Student B wants to congratulate his business rival. The conversation starts here. Student B says that because of his boss things look bad in the company now. The boss neglects team building and he doesn't support his employees. Student A, on the contrary, gets inspired by his boss. Use the infographics on page 63-64 to make a dialogue.

Вправа 15 (комунікативна, рецептивно-продуктивна)

Мета: навчити студентів створювати діалог-обговорення на основі запропонованої КС із застосуванням інфографіки.

Instruction: You are searching for a well-paid job, you go to the employment center. The worker of the employment center considers that your qualification doesn't satisfy the requirements of the employer by whom you want to get a job. Make the clerk change his mind. Use the information in the infographic on page 65.

Вправа 16 (комунікативна, рецептивно-продуктивна)

Мета: навчити студентів вести дискусію в форматі «дебати» на основі запропонованої КС із застосуванням інфографіки.

Instruction: Debate. Two teams express their attitude to the following statement: "Active networking is Important for Successful Career". One of the teams provides their reasons and good arguments for active networking; the other one opposes the idea. Use the infographic on page 66.

12 ANNOYING CHARACTERISTICS OF A HORRIBLE BOSS

1. Control

They need control over everything and have a problem giving that control up.

3. Stubborn

When they think that they are always right, no matter what, it is bad for business.

6. Fear

They lead by fear, and think that it is an effective way to manage.

8. Favoritism

Playing favorites will demoralize the rest of the team.

10. Angry

Walking around the office angry all the time will only spread negativity among the team.

11. Blame

The worst leaders take all of the credit, and blame other employees for mistakes.

2. Indecisive

Good leaders need to be able to make decisions quickly. Indecisiveness is weak.

4. Resistant

Resistant to change, and they fail to understand that change is good.

5. Micromanager

They micromanage every little task, ruining their employees personal growth.

7. Visionless

Being visionless will take you nowhere. The best leaders have a clear vision and think long term.

9. Arrogance

It's one of the ugliest personality traits. No one wants to hear you brag.

12. Emotion

They make decisions based on emotion instead of data.

BONUS

THE WORST BOSSES TEND TO
13. NEGLECT TEAM BUILDING

12 OUTSTANDING PERSONALITY TRAITS OF A GREAT BOSS

1. Think Positive

Understand the power of positive psychology, look at every situation as a learning opportunity.

3. Delegate

Know when to leave your employees alone, resist the temptation to micromanage.

6. Align The Team

Keep the entire team focused, and aligned towards one long term goal.

8. Give Credit

Giving the credit to your employees will boost their confidence.

10. Praise

Show your appreciation, even for the small things that your employees do.

11. Mentor

Act more like a mentor than a boss. Instead of telling me what to do, show me.

2. Be Honest

Be honest, and tell your employees the truth, even if it hurts.

4. Communicate

So many problems in an organization are the result of lack of communication.

5. Inspire

Inspire your employees to be as passionate about the company as you are.

7. Balanced

People perform better at tasks when they're able to balance work and life.

9. Encourage Growth

Encourage your employees to grow, they will become more productive.

12. Fair

Playing favorites will only demoralize the rest of the team.

BONUS

GREAT BOSSES ALSO
13. ENCOURAGE GREAT HABITS

AVERAGE EMPLOYEES

Come to work just for the paycheck

No desire to learn new things

Don't read

Resist change

Don't plan

Blame or justify

Motivated out of fear

Poor health habits

Never contribute new ideas

Love wasting time

Poor teammates

A drag to be around

GREAT EMPLOYEES

Love doing great work

Constant learners

Read regularly

Embrace change

Plan for success

Takes responsibility

Motivated by a sense of excellence

Great health habits

Idea machine

Hate wasting time

Team leader

Fun to be around

Which employee are you?

©2013 www.hrthatworks.com

<https://www.pinterest.com/pin/152559506107842872/?lp=true>

https://www.usaa.com/inet/wc/adv_advice-career-powerofnetworking-ig

Вправа 17 (комунікативна, рецептивно-продуктивна)

Мета: навчити студентів вести діалог-розпитування на основі запропонованої КС із застосуванням інфографіки.

Instruction:

St.1. You have met an old friend of yours who is currently unemployed in the café. Tell him /her about your way of making money in the internet. In the modern world there are different opportunities to work online. Tell him/her what you do, about different ways of making money online and recommend some options using the infographic below.

St.2. You are currently unemployed and looking for a job. Ask your friend questions about his /her job. Find out about the opportunities of working online.

10 SCAM FREE WAYS TO MAKE MONEY Online

- 1. Sell Stock Photos**
iStockPhoto is just one site that allows you to sell stock photos. Have three killer stock photos ready for iStockPhoto's inspection; they will want them when you sign up.
- 2. Sell Stuff on eBay**
Start by selling your own extra stuff. Sign a contract where you take 25-30% (or more) of the gross sale. Your customers will be happy to get cash for their old junk, and you'll make some good money selling other people's stuff.
- 3. Become a Freelance Article Writer**
If you have passion for writing, then write an article and submit it to article directories. Your potential client includes bloggers, marketers, and small businesses.
- 4. Paid to Review**
Set up a website or a blog and start a review site. Website owners and bloggers will pay you to post a review of their site on your site. It helps them get the word out and helps you make money.
- 5. Get Paid to Read Emails**
You get paid for reading emails. Everyday you receive paid emails in your inbox with links to different websites, which you have to click and view for a few seconds.
- 6. Write articles on eHow.com**
If you understand the basics of keyword research, you can make a good monthly income from eHow. eHow pays you a percentage of the ad revenue they make from each "How to" article you create.
- 7. Play Games (game money)**
On game sites like Farm Gold and Second Life, you can make virtual money, which can be exchanged for real money. You get paid to play games.
- 8. Affiliate Marketing**
You sell other people's stuff for a commission by redirecting your website visitors to them. You can find digital products like e-books and short reports to promote on sites like ClickBank and PayDotcom.
- 9. Get Paid to Search**
Search engines are big money makers. Every day new search engines pop up everywhere, they pay you to use their site to search. Basically they share their earnings from their advertisers with you.
- 10. Help Local Business Develop an Online Presence**
Local businesses have websites, but aren't getting any results from them. Others don't have websites at all. You can learn from SEO, how to set up an email list, and then implementing these for local businesses.

<https://www.pinterest.com/pin/3940718403471765/?lp=true>

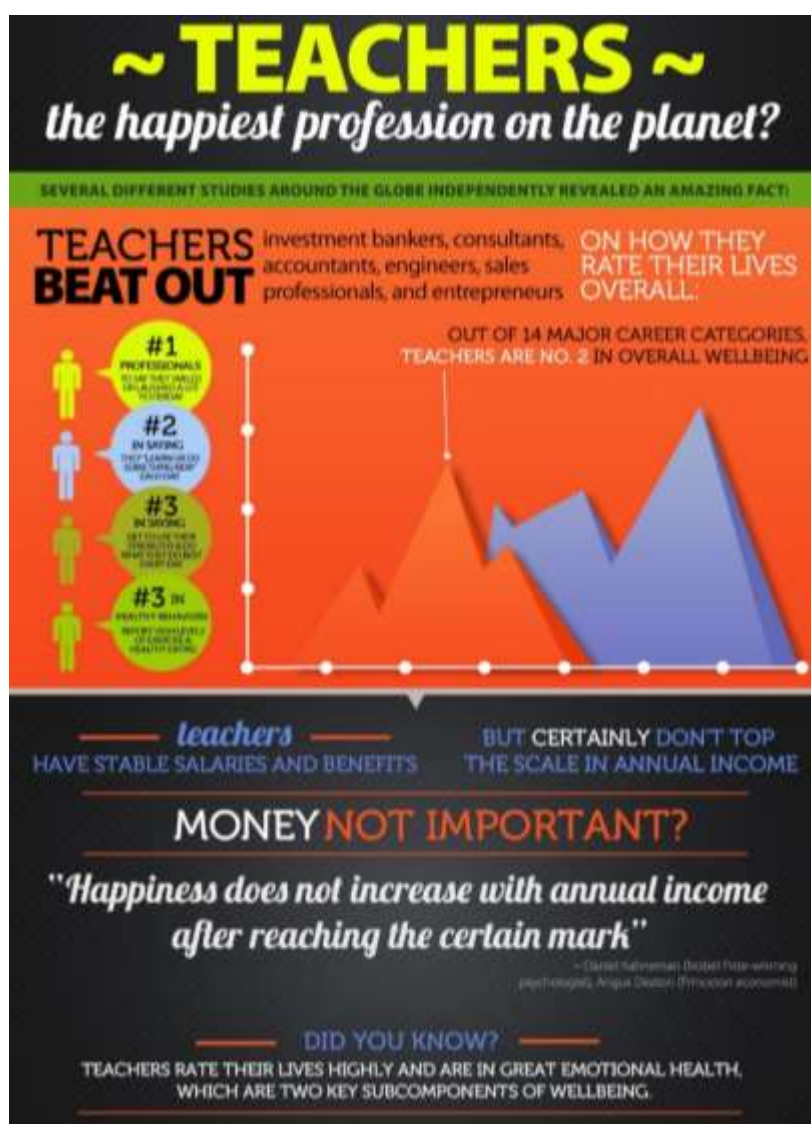
Вправа 18 (комуникативна, рецептивно-продуктивна)

Мета: навчити студентів створювати власні діалог-розпитування на основі запропонованої КС із застосуванням інфографіки.

Instruction:

St.1, St2, St.3. You are a high school student who is going to leave school in half a year. You are not sure about the choice of a career. Ask the teachers from the Pedagogical University who are visiting your school about the advantages of the profession of a teacher.

St.3. You are a teacher of the Pedagogical University, visiting a secondary school to popularize the profession of a teacher. Meet a group of school leavers and tell them about the benefits of the profession of a teacher. Answer their questions. Use the material of the infographics below.

<https://visual.ly/community/infographic/education/teachers-happiest-profession-planet>

Вправи на розвиток критичного мислення

Вправа 19 (комунікативна, рецептивно-продуктивна)

Мета: навчити студентів вести дискусію на основі запропонованої КС із застосуванням відеосюжету.

Instruction: Watch the video of a job interview. Do you think the interviewee was a success? Why? With you partner discuss the mistakes he /she has made.

https://www.youtube.com/watch?v=Z0LiCRtqIE&feature=share&fbclid=IwAR1gVvNiGRiijtgQxq_VNW939GxfjNsKdHUdl29aKY-wN2A1EOwsHCdOztk

Вправа 20 (комунікативна, рецептивно-продуктивна)

Мета: навчити студентів створювати діалог-обговорення на основі запропонованої КС та фотографії.

Instruction: Look at the picture of a job interview. Considering the body language and the outfit of the interviewee, do you think she is going to get the position? Why?

<https://www.peoplebank.com.au/knowledge/advice-centre/job-interview-tips>

Вправа 21 (комунікативна, рецептивно-продуктивна) Job Market.

Мета: навчити студентів брати участь у рольовій грі, вести діалог-розпитування та діалог-обговорення на основі запропонованої КС.

Instruction: Split into two teams –those of interviewers and interviewees.

Interviewers. You take a seat at one of the tables on which you find the infographic with the university you represent. You have a vacancy of a teacher of English. You have to choose the best candidate for the position. Interview the applicants, ask them questions about their qualifications and answer their questions concerning the vacancy.

Interviewees. You are looking for a position of a teacher of English. Talk to the representatives of different universities and choose the best option for yourself. Tell them about your qualifications and ask them questions about the vacancies.

Три варіанти поданої нижче інфографіки зроблені за допомогою <https://www.visme.co/>

University of Cambridge

Teacher of English
Department of Arts and Humanities
Job reference: GD20547

1 Key responsibilities

- plan, prepare and deliver lectures, seminars and classes for the students on relevant programmes,
- mark and assess course work, including undergraduate dissertations,
- participate in examinations,
- provide references for students,
- undertake other relevant duties in consultation with the Head of Department and relevant University Teaching Officers.

Salary: \$30,395 - 39,609, pro rata

Hours of work: From Mo. to Fr. - 40 hours per week

Location: Central of Cambridge

Department: Faculty of English

2 Personal specification.

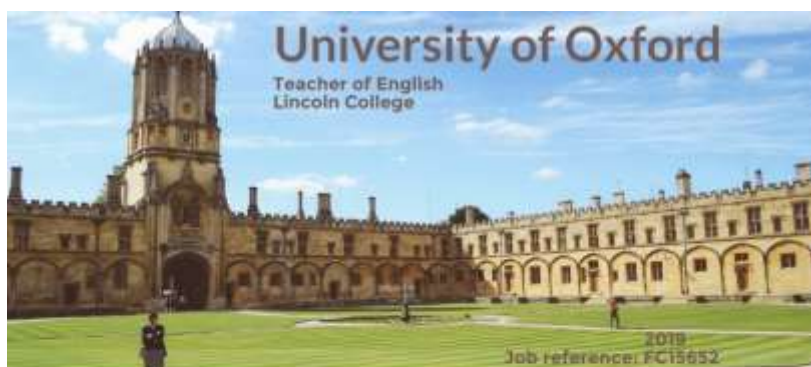
- Education** - Qualified to PhD level in a specialist area
- Academic** - experience of teaching at university level, at both the undergraduate and postgraduate levels
- Leadership experience and achievement**

3 Working at the University of Cambridge.

Working at Cambridge you will join a diverse, talented and innovative community, with more than 18,000 students and over 11,000 staff from all walks of life and corners of world

What Cambridge can offer:

- Annual leave: 6.6 weeks (33 days), plus public holidays
- Family-friendly policies
- Your wellbeing
- Relocating to Cambridge
- CAMBens employee benefits

1 Key responsibilities

- prepare and deliver lectures, seminars and classes in small groups for undergraduates and graduate students,
- set and mark examinations,
- supervise dissertations

Salary - \$ 32,817-41,322

A full-time post for a fixed-term of 3 years

Hours of work
From Mo. to Fr. 40 hours per week

2 Personal specification

- **Education** - qualified to PhD level in a specialist area
- **Academic** - experience of teaching at university level, a developing bibliography of research publications, a willingness to provide assistance to students

3 Working at University of Oxford.

You have an opportunity to work in a world-leading centre of learning, teaching and the oldest university in the English-speaking world

University Benefits 😊

Travel a number of travel schemes for staff	Train Discount	Childcare
Training and development	University club(different social, sporting and hospitality activities)	University Sport Facilities
Staff restaurants	BUPA - Edincaith (private medical insurance)	Bus Travel (annual or quarterly bus passes at a discounted rate)

1 Key responsibilities.

- develop innovative approaches to teaching and learning, and provide teaching of high quality,
- supervise Masters students' dissertations,
- implement new and innovative approaches to research-led teaching and the support of student learning in the subject area

Salary
\$33,797 to
\$40,322

+

35 hours per
week

+

School department:
Moray House School
of Education and
Sport.

2 Knowledge, Skills and Experience Needed for the Job.

- knowledge and experience of a range of research methods and methodologies.
- evidence of teaching at postgraduate level and experience in teacher training.
- be self-motivated, able to work independently.
- highly effective teaching, research and communication skills.

3 Working at the University of Edinburgh.

It is the sixth oldest university in the English-speaking world and one of Scotland's ancient universities. Our international students now represent 42% of our total community, coming from 156 nations, with 33% of our staff coming from 105 nations. Our strong links with universities in Europe and beyond include participation in the Erasmus exchange programme.

Benefits for University staff

Flexible working for parents and childcare facilities

Learning and development

Support for international staff

Transportation - City Car Club (you can join this club for business or personal use at a significantly discounted rate)

2.3 Пробне навчання діалогічного мовлення з метою перевірки ефективності розробленої методики із застосуванням інфографіки

Перевірка ефективності розробленої методики навчання ДМ із застосуванням інфографіки відбувалась у ході пробного навчання на базі факультету іноземних мов Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського у вересні-жовтні 2019 року. У пробному навчанні брали участь 11 студентів групи 2ФБ1 другого курсу навчання за напрямом підготовки «Філологія. Мова та література (англійська)».

Цілі пробного навчання передбачали:

- проведення вхідного та вихідного анкетування, аналіз та порівняння їх результатів;
- зріз уміння діалогічного мовлення перед та після пробного навчання;
- аналіз мовлення студентів перед проведенням та під час пробного навчання за певними критеріями Assessing Speaking Performance – Level B2.

Перед початком проведення пробного навчання із застосуванням інфографіки студентам було запропоновано рольову гру-співбесіду за наступною ситуацією:

Role-play a job interview at Baskerville

Student A. *You are a young scientist (doctor, vet, cleaner etc.) from Ukraine looking for a well-paid job at Baskerville. Find out about working hours, salary, benefits (health and life insurance), possible risks (exposure to chemicals) etc.*

Student B. *You are Dr. Frankland. You need a well-prepared employee with good references and previous experience who is ready to work day and night keeping the secrets of Baskerville.*

Для аналізу діалогів ми взяли критерії оцінювання говоріння організації UCLES (University of Cambridge Local Examinations Syndicate)

<https://www.cambridgeenglish.org/images/168619-assessing-speaking-performance-at-level-b2.pdf>.

Максимальний бал, який студенти могли отримати за участь у рольовій грі – 5. При оцінюванні ДМ ці бали розподілялись за наступними критеріями:

- Лексика (Vocabulary) – 2б
- Організація дискурсу (Discourse Management) – 1,5б
- Інтерактивність спілкування (Interactive Communication) – 1,5б

Аналіз зрізу уміння діалогічного мовлення за цими критеріями без використання опор ви можете побачити у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Діалог №	Лексика	Організація дискурсу	Інтерактивність спілкування
Діалог 1	<p>Чи використовують мовці відповідну лексику?</p> <p>Студенти використовували відповідну лексику з тем «персональна інформація», «освіта», «теперішня робота»:</p> <p><i>I learn rather quickly... I'm responsible and able to work under pressure...</i></p> <p><i>....The salary isn't so bad, but sometimes I'm bored...</i></p>	<p>Чи були репліки мовців відповідної довжини?</p> <p>Загалом кожен студент продукував по 7 реплік, а тривалість всього діалогу складала 1,32 хв. Хоч і довжина діалогу</p>	<p>Чи намагався мовець вести бесіду у відповідному напрямку? Чи потрібна мовцям опора?</p> <p>Більша частина з того, що сказала Міс Браун (студентка А) - це її персональна інформація, вона не запитувала про особливості цієї роботи, нічого про переваги / ризику чи</p>

	але зміст не був поширеним, і студенти не обговорили усі пункти поданої ситуації (переваги роботи, можливі ризики).	відповідає критеріям, але студентам потрібно було б застосовувати складніші лексичні конструкції до теми «Job interview».	іншу важливу інформацію, яку вона повинна була б знати. Відсутність тематичної лексики унеможливила студентів зробити діалог змістовним.
Діалог 2	<p>Чи використовують мовці відповідну лексику?</p> <p>Студенти використовували відповідну лексику для обговорення ризиків, годин роботи:</p> <p><i>.....chemical burns and chronic diseases.....know all precautions..... more productive at night</i></p> <p>Але залишалися теми, які студенти не обговорили (переваги, персональна інформація). У діалозі бракувало слів і словосполучень</p>	<p>Чи були репліки мовців відповідної довжини?</p> <p>Загалом у кожного студента було по 7 реплік, а тривалість всього діалогу складала 1,40 хв. Хоч і довжина діалогу відповідає критеріям, але студентам</p>	<p>Чи намагався мовець вести бесіду у відповідному напрямку? Чи потрібна мовцям опора?</p> <p>Мовлення студента В, який виконував роль доктора Франкленда, складалось, переважно, з 3 відповідей на запитання. Студент А, який виконував роль Кейт, задавав запитання стосовно роботи. Водночас, окремі положення</p>

	відповідно до теми «Job interview».	потрібно було б застосувати складніші лексичні конструкції до теми «Job interview».	описані в ситуації, не обговорювались. Мовлення переважної більшості студентів характеризується відсутністю навичок володіння тематичною лексикою.
Діалог 3	<p>Чи використовують мовці відповідну лексику?</p> <p>Студентам вдалось обговорити усі подані пункти завдання, але на жаль, не використовуючи при цьому професійну лексику.</p> <p>Найчастіше використовувались слова та словосполучення:</p> <p><i>I have good references from my previous employer.....what about working hours.....who is ready to work day and night.....what benefits do you have because of exposure to chemicals.....</i></p>	<p>Чи були репліки мовців відповідної довжини?</p> <p>Загалом у мовленні кожного студента було 11 реплік, а тривалість всього діалогу – 1,42 хв.</p> <p>Відповіді студентів були короткими.</p> <p>Репліки складались з 7 до 12 слів.</p>	<p>Чи намагався мовець вести бесіду у відповідному напрямку? Чи потрібна мовцям опора?</p> <p>Студенти задавали питання один одному і давали короткі відповіді. Отже, студенти вели розмову у відповідному напрямку. Але мінімальний запас лексики з теми не дозволив їм розширити цей діалог.</p>

	Зміст діалогу слід було розширити лексикою та більш детально інформацією.		
--	---	--	--

Розглянувши варіанти діалогів студентів без використання опор, можна побачити, що вони не були достатньо змістовними, відповіді на питання були досить таки короткими, без використання деталей, словесне наповнення не повністю відображало обрану тематику бесіди.

Проаналізуємо уміння говоріння студентів за одним із розроблених нами завдань із використанням інфографіки (Вправа 11 наведена нижче) для того, щоб побачити різницю у результатах.

Instruction (інструкція до вправи 11 з розробленого нами комплексу завдань):

St 1: You are on cloud nine! You've got an invitation to an interview from one of the leading companies in your country. It is a very responsible event and you want to make an excellent impression and be well prepared. That's why you ask your friend who has already achieved success in his career to give you some tips concerning a successful job interview.

St 2. You have had many job interviews and have a very good job now. Using the information from the infographic and your experience give your friend some tips as to how to be a success at the job interview.

<https://www.careerguidancecharts.com/career-infographics.html>

Таблиця 1.2

Діалог №	Лексика	Організація дискурсу	Інтерактивність спілкування
Діалог 1	<p>Чи використовують мовці відповідну лексику?</p> <p>Студенти демонструють широкий спектр відповідної лексики на тему «Interview tips»:</p>	<p>Чи були репліки мовців відповідної довжини?</p> <p>Загалом у кожного</p>	<p>Чи намагався мовець вести бесіду у відповідному напрямку? Чи потрібна мовцям опора?</p>

	<p>..... to look for the information about this company.... remember about a dress code..... need to look an application form one more time..... be careful with identifying your skills , the employers don't like a lie.... to look more confident , plan your strategy and so on</p> <p>Дівчата використовували велику кількість поданих у інфографіці порад, вони організували цей діалог так, щоб він був насичений професійною лексикою.</p>	<p>студента було по 16 реплік, а тривалість всього діалогу – 2,17 хв. Довжина реплік складалась близько з 20 слів.</p>	<p>Студенти говорили впевнено і вели бесіду у відповідному напрямку. Діалог був наповнений лексикою, і їм вдалося використати майже всі поради, подані в інфографіці.</p>
<p>Діалог 2</p>	<p>Чи використовують мовці відповідну лексику?</p> <p>Студенти продемонстрували тематичну лексику:</p> <p>.....to send a CV.....to find some information about the company... the boss can ask you about products and services..... you should wear a suit with a blouse.... You</p>	<p>Чи були репліки мовців відповідної довжини?</p> <p>Загалом у кожного студента було по 9 реплік, а тривалість всього діалогу – 2,23 хв.</p>	<p>Чи намагався мовець вести бесіду у відповідному напрямку? Чи потрібна мовцям опора?</p> <p>Студенти вели бесіду у відповідному напрямку, вводили нові ідеї. Реакція партнерів на репліки один одного була</p>

	<p><i>may right some notes or train with someone else not forget your portfolio.... I have read about an eye contact..... ask about salary, fees, working conditions.....show the interest.....send a thank you note and so on</i></p> <p>Лексичний зміст діалогу є відповідним, обоє студентів використовували матеріал інфографіки.</p>	<p>Репліки складались близько з 25-30 слів.</p>	<p>природньою та доречною.</p>
<p>Діалог 3</p>	<p>Чи використовують мовці відповідну лексику?</p> <p>Студенти використали широкий спектр лексики з поданої теми:</p> <p><i>....to wear smart closes.... to take your documents (your CV, supporting documents)..... to identify your skills connecting previous experience , review the rules..... it will be better to arrive earlier.... Be confident and</i></p>	<p>Чи були репліки мовців відповідної довжини?</p> <p>Загалом у кожного студента було по 8 реплік, а тривалість всього діалогу – 2,56 хв.</p> <p>Репліки студентів складались</p>	<p>Чи намагався мовець вести бесіду у відповідному напрямку? Чи потрібна мовцям опора?</p> <p>Студенти вели бесіду у відповідному напрямку, використовуючи при цьому відповідний словниковий запас, продукуючи ефективні ініціативні репліки.</p>

	<p><i>polite.....behave yourself properly, don't interrupt and listen actively....ask questions if you can</i></p> <p>Також вони намагались розширити діалог, використовуючи додаткові поради, не наведені у інфографіці.</p>	<p>близько з 20-25 слів, але темп діалогу був трохи повільним.</p>	
--	---	--	--

Порівнюючи результати, подані у таблиці, можна чітко помітити, що діалоги, виконані студентами із використанням опор, більш наповнені тематичною лексикою, зросла довжина реплік та їх кількість. Змістовність діалогів також відрізняється, інфографіка дає змогу студентам чітко та логічно побудувати діалог, опираючись на подану інформацію. До того ж, студенти, таким чином, краще запам'ятовують основний лексичний матеріал з теми.

Додатково, у вересні 2019 р. було проведено письмове опитування. Анкета мала тестовий характер і складалась з 6 запитань, метою яких було визначити ставлення студентів до інформації, представленої у мережі інтернет та їх індивідуальні підходи до вивчення мови.

З метою визначення підсумкового результату пробного навчання та ефективності розробленої методики також було проведено опитування. Слід зауважити, що обидві анкети мали однакову структуру.

Таким чином, аналіз ДМ студентів, проведений перед та під час пробного навчання, засвідчив кількісний та якісний приріст відповідних характеристик ДМ внаслідок застосування розробленої методики навчання ДМ із застосуванням інфографіки.

Порівнюємо результати анкетування, проведеного зі студентами групи 2FB₁ другого курсу навчання за напрямом підготовки «Філологія. Мова та

література (англійська)» до та після пробного навчання. Прокоментуємо дані, отримані в результаті попереднього опитування, подані в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3

Sex	Male	Female			
	9,1 %	90,9 %			
Do you know what infographic is?	Yes	No			
	9,1 %	90,9 %			
Have you ever used infographic as a source of information?	Yes	No			
	9,1 %	90,9 %			
Do you think it is a reliable source of information?	Yes	No			
	18,1%	81,8%			
Do you trust any material you read or watch online?	Yes	No			
	72,7%	27,2%			
Do you study better when you...	Read the text online	Read the text on paper	Watch a video	Listen to an audio file	Read the text which contains pictures or schemes
	18,1%	72,7%	45,4%	18,1%	27,2%
When you plan your writing or speaking, do you...	Write down key ideas	Write down the scheme	Write down the whole text		

		of the text	right away		
	18,1%	36,3%	45,4%		

Як ми бачимо з таблиці 1, 90,9 % опитаних до проведення пробного навчання навіть не знали про існування інфографіки і ніколи не використовували такий спосіб відображення інформації. Лише 9,1% групи вже були знайомі з цим поняттям та мали досвід у його використанні. Водночас, більшість студентів, а саме 81,8%, розглядають це джерело інформації ненадійним, хоча 72,7% серед опитаних відповіли на запитання:

«Чи довіряєте Ви будь-яким онлайн-ресурсам, які проглядаєте або читаєте у мережі Інтернет?» ствердно. У відповіді на запитання стосовно джерела інформації, лише декілька студентів (18,1%) обрали варіант огляду матеріалу онлайн. Що стосується навичок говоріння, то майже половина студентів під час його планування потребує запис повного тексту для відтворення іншомовних елементів у мовленні. І на жаль, лише 18,1 % опитаних буде достатньо записати ключові ідеї для подальшої комунікації.

За результатами письмового опитування після проведення пробного навчання, поданими в таблиці 1.4, 74 % студентів сподобалось застосовувати інфографіку як засіб для планування говоріння, та вони хотіли б й надалі використовувати подібні завдання, тому що вважають цей засіб ефективним. Абсолютно всі студенти розглядають інфографіку як надійне джерело інформації, до того ж, більшість з них стверджують, що запам'ятовувати лексику з інфографікою набагато простіше.

Таблиця 1.4

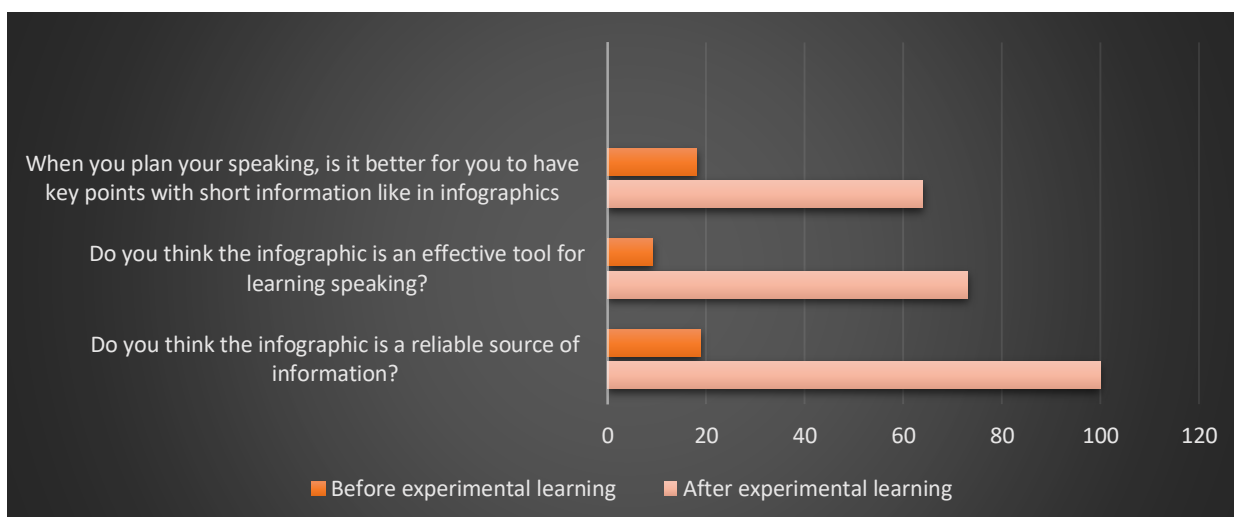
Sex	Male	Female			
	9,1 %	90,9 %			
	Yes	No			

Did you like to use infographics to make your speaking easier?	73 %	27 %			
Would you like to have tasks with the infographics in the future?	Yes	No			
	73 %	27 %			
Do you think it is an effective tool for learning speaking?	Yes	No			
	73 %	27 %			
Do you mind that the information in the infographics is reliable?	Yes	No			
	100 %	0 %			
Do you learn new words when you....	Learn a word a day	Engage in conversations	Write some essays	Read the texts	Study such colorful and clear sources of information like infographics
	64 %	82 %	55 %	46 %	73 %
When you plan your speaking, is	have a key points with short	Write down the scheme of the text	Write down the		

it better for you to....	information like in infographics		whole text right away		
	64 %	55 %	36 %		

Завершуючи порівняльний аналіз даних опитувань, наведемо результати ставлення студентів до інфографіки як засобу для навчання говоріння у вигляді діаграми (таблиця 1.5):

Таблиця 1.5

Отримані результати опитувань дають змогу зробити висновок про те, що застосування розробленого комплексу вправ для навчання діалогічного мовлення з використанням інфографіки оптимізує процес навчання ДМ, робить мовлення змістовним та логічним, а також допомагає швидше запам'ятовувати та відтворювати подану інформацію.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Пробне навчання з метою перевірки ефективності розробленого комплексу вправ для розвитку діалогічного мовлення з використанням інфографіки було проведено зі студентами другого курсу Вінницького державного педагогічного університету в умовах звичайного навчального процесу. Аналіз діалогічного мовлення студентів, проведений перед та під час пробного навчання, засвідчив кількісний та якісний приріст відповідних характеристик ДМ внаслідок застосування розробленої методики навчання ДМ із застосуванням інфографіки.

Отримані результати опитувань дають змогу зробити висновок про те, що застосування розробленого комплексу вправ для навчання діалогічного мовлення з використанням інфографіки оптимізує процес планування ДМ, робить мовлення змістовним та логічним, а також допомагає швидше запам'ятовувати подану інформацію.

ВИСНОВКИ

Практична мета іноземної мови у вищих навчальних закладах полягає у забезпеченні оптимізації вільного та функціонального володіння студентами умінням ДМ. З цією метою було обрано інфографіку як сучасний різновид графічно-вербальної наочності.

Вибір інфографіки як одного із засобів наочності для навчання ДМ пояснюється наступними характеристиками:

- популярністю цієї сучасної форми представлення інформації в інтернет-ресурсах;
- компактним, зручним для читання форматом;
- політематичністю;
- схематичністю (мінімальною кількістю тексту), що робить можливим її застосування навіть в разі порівняно невисокого рівня розвитку вміння читання у студентів;
- наочністю, ємністю висловлювання, наявністю яскравих кольорів, що активізують роботу обох півкуль головного мозку.

Використання інфографіки як інструменту візуалізації навчальної інформації є невід'ємною складовою у процесі розвитку говоріння, тому що оволодіння мовою завжди має на увазі запам'ятовування численних іншомовних лексичних одиниць, фразеологізмів, конструкцій, зворотів, а також термінів. Вона допомагає не лише легко зрозуміти поданий матеріал, а й швидше відтворити його, що є власне необхідним для переходу до самої комунікації.

Досягнення поставленої цілі полягає не лише у правильному виборі засобу навчання, а й в урахуванні в організації роботи студентів індивідуально-психологічних особливостей, а саме пізнавальних здібностей, інтересів, інтелекту, темпераменту, адже це підвищує ефективність засвоєння ними знань, умінь та навичок іншомовної комунікації та сприяє формуванню внутрішньої мотивації.

Обраний нами засіб для навчання діалогічного мовлення дає змогу студентам з різними когнітивними стилями (візуальний, аудіальний чи кінестетичний) з легкістю засвоїти обсяг навчальної інформації, використовуючи при цьому природні канали сприйняття. До того ж, інфографіка сприяє розвитку критичного мислення, допомагає систематизувати значні об'єми даних, створити позитивне середовище для навчальної діяльності своєю яскравою палітрою фарб.

Розроблений комплекс вправ із застосуванням інфографіки для студентів другого курсу навчання мовних спеціальностей, який складається із чотирьох груп вправ, виконання яких забезпечує організацію керованого процесу формування діалогічних умінь, а саме: забезпечення реалізації навчання всіх чотирьох функціональних типів діалогів (діалог-розпитування, діалог-домовленість, діалог-обмін думками, діалог-обговорення), включає в себе усі розглянуті вище аспекти для успішного оволодіння ДМ, розвитку критичного мислення та підвищення рівня мотивації у студентів мовних спеціальностей.

Перевірка укладеного комплексу вправ показала позитивну динаміку у формуванні комунікативної компетенції у діалогічному мовленні. Аналіз діалогів студентів перед пробним навчанням та в ході навчання із використанням розробленої методики дав нам змогу побачити, наскільки відрізняється побудова структури діалогу, обсяг висловлювань та виклад думок. Діалоги, створені на основі інфографіки, вирізнялись змістовністю, різноманіттям лексичного запасу, а також ростом кількісних характеристик (довжиною фраз, тривалістю звучання). Саме тому більшість студентів хотіли б і у подальшому використовувати такий засіб інформації для розвитку мовленнєвих навичок.

Позитивні результати використання розробленого комплексу вправ свідчать про ефективність розробленої методики навчання ДМ із використанням інфографіки.

SUMMARY

This paper deals with an important problem of teaching speaking to second year students, future teachers of English. Its main aim is to facilitate the process of learning English and to enhance autonomous learning through the use of infographics. The latter is considered to be an effective visual tool used to develop communicative competence and critical thinking of students.

The theoretical part of the research is mainly concerned with ways and techniques of using infographics in teaching English, namely dialogical speech. Ways of developing critical thinking are considered. Consideration of cognitive styles of personality as individual ways of processing information have been considered.

A set of exercises with the infographics aiming at teaching oral production to students of the second year of studying was developed. The effectiveness of the set of exercises was verified in the process of teaching. Most students demonstrated extended vocabulary use, sufficient fluency and accurate grammar usage. Teaching speaking with the help of infographics facilitated the process of speaking, motivated learners and fostered memorization of the material. There were also positive changes in the quantitative characteristics of speaking, which manifested themselves in grown accuracy and reduction of grammar mistakes.

This methodology has certainly its limitations, but the results of the teaching have shown its practical applicability.

Key words: infographics, dialogical speech, critical thinking, communicative competence, cognitive styles of personality

Список використаної літератури

1. Азимов Э. Г., Щукин А. Н. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам). М.: Издательство ИКАР. 2009. 448 с.
2. Басырова А. Е. Инфографический текст как новое средство наглядности на уроках РКИ. Проблемы преподавания филологических дисциплин иностранным учащимся. Воронеж. 2016. Т. 4. С. 22–26.
3. Биков В. Ю. Методологічні та методичні основи створення і використання електронних засобів навчального призначення. Комп'ютер у школі та сім'ї, 2012. №3. С.3-6. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/864>
4. Бодров В.Н. Ориентированная на цели визуализация знаний. Educational Technology & Society. Т. 11. № 1. 2008. С. 420-433.
5. Бьюзен Т. Супермышление; пер. с англ. Е. Самсонов. 2-е изд. Мн.: ООО «Попурри».2003. 304 с.
6. Дрозденко К.С. Загальна психологія в таблицях і схемах: навч. посіб. К.: ВД «Професіонал». 2004. 304 с.
7. Жалдак М. І. Оцінювання якості програмних засобів навчального призначення для загальноосвітніх навчальних закладів: монографія. К.: Педагогічна думка. 2012. 132 с.
8. Зіннуров Е. Технологія використання інформаційних засобів навчання на уроці іноземної мови. Методична скарбничка міста Новограда-Волинського. [Електронний ресурс]. Режим доступу: [http:// www.nv-imc.edukit.zt.ua/news/id/2125/vn](http://www.nv-imc.edukit.zt.ua/news/id/2125/vn)
9. Зотова И.Н. Коммуникативная компетентность как аспект социализации личности студента в условиях информатизации общества. Актуальные социально-психологические проблемы развития личности в образовательном пространстве XXI века. Кисловодск. 2006. С.109.

10. Информационные и коммуникационные технологии в образовании: монография, под ред.: Бадарча Дендева. М.: ИИТО ЮНЕСКО. 2013. 320 с. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://iite.unesco.org/pics/publications/ru/files/3214728.pdf>
11. Камянова Т. Успешный английский. Системный подход к изучению английского языка. М.: ООО «Дом славянской книги». 2008. 512с.
12. Коваленко О. Концептуальні зміни у викладанні іноземних мов у контексті трансформації іншомовної освіти / Іноземні мови в навчальних закладах. Педагогічна преса. 2003. 320с.
13. Комунікативні методи та матеріали для викладання англійської мови. Oxford University Press. 1998.
14. Кондратенко О. А. Инфографика в школе и вузе: на пути к развитию визуального мышления. Научный диалог. 2013. № 9 (21). С. 92–99.
15. Кондратенко О.А. Развитие визуального мышления студента средствами инфографики. Альманах современной науки и образования. Тамбов: Грамота. 2013 №8 (75). С.93-96
16. Кочеванов А. Инфографика: вчера, сегодня, завтра. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://infogra.ru/infographics/info%20grafika-vchera-segodnya-zavtra>
17. Куценко Г.В. Когнітивний стиль особистості в структурі саморегуляції соціальної поведінки. К.1998. 187с.
18. Лаврентьев Г.В. Инновационные обучающие технологии в профессиональной подготовке специалистов. Барнаул.: Издательство Алтайского государственного университета. 2012. 231с.
19. Ливер Б.Л. Методика индивидуализированного обучения иностранному языку с учетом влияния когнитивных стилей на процесс его усвоения. М.2000. 191 с.
20. Ліпман М. Критичне мислення: чим воно може бути? Постметодика. 2005. № 2. (60). С. 33–41.

21. Малафіїк І.В. Дидактика новітньої школи: Навчальний посібник. К.: Видавничий Дім «Слово». 2014. 632 с.
22. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції: Курс лекцій: [навч. метод. Посібник для студ. мовних спец. осв.-кваліф. рівня «магістр»]. К.: Ленвіт. 2011. 344 с.
23. Микитів О. Графік як основний різновид інфографії. Збірник наукових праць студентів, аспірантів і молодих вчених «Молода наука-2011». Запоріжжя: Просвіта. 2011. Т. 5. 376 с.
24. Никулова Г.А. Средства визуальной коммуникации инфографика и мета-дизайн. Образовательные технологии и общество №2. 2010. С.369 - 387.
25. Ніколаєва С.Ю. Основи сучасної методики викладання іноземних мов (схеми і таблиці): Навчальний посібник. К.: Ленвіт. 2008. 285 с.
26. Ніколаєва С.Ю., Гринюк Г.А. Сучасні технології навчання іншомовного спілкування. - К.: «Ленвінг».1997. Вип. 1 (3). С. 19-53.
27. Ноздрачова О.Г. Використання інфографіки у викладанні англійської мови. Англійська мова та література. 2016. № 7–8. С. 7–8.
28. Олійник Т. О. Курс “Критичне мислення” для студентів та викладачів університетів. Зб. наук. праць «Педагогіка та психологія». Харків: Харківський державний педагогічний університет. 2002. с. 135-140.
29. Олійник Т. О. Портфоліо як засіб якісного оцінювання навчальних досягнень. Теорія та методика навчання та виховання: Зб. наук. пр. «ОВС» : ХДПУ. 2004. Випуск № 14. С. 123-129
30. Осмоловская И.М. Наглядные методы обучения: учеб. пособ. для студ. высш. учеб. заведений. М.: Изд. центр «Академия». 2009. 192 с.
31. Пассов Е.И. Урок иностранного языка. Ростов н/Д: Феникс, ГЛОССА-Пресс. 2010. 640 с.
32. Поль Р. У. Критическое мышление: Что необходимо каждому для выживания в быстро меняющемся мире. 2011. [Електронний ресурс].

Режим доступа: <http://www.evolkov.net/critic.think/Paul.R/Paul.R.Critical.-thinking.21.html>

33. Полякова Е.В. Применение способов и методов визуального мышления в современном образовании. Известия южного федерального университета. Технические науки. 2012. №10 (135). С.120-124.
34. Практикум по развитию критического мышления. В. И. Евдокимов, Т. А. Олейник, С. А. Горькова, М. А. Микитюк. Харьков: Торнадо. 2002. 134 с.
35. Прокопенко І. Ф. Педагогічні технології: 2-е вид. Х.: Колегіум. 2006. 224 с.
36. Рапуто А. Г. Визуализация как неотъемлемая составляющая процесса обучения преподавателей. Международный журнал экспериментального образования. 2010. №.5. С. 138–141.
37. Рашевич Ю. М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти: монографія. Львів: Видавництво Львівської політехніки. 2014. 168 с.
38. Рижак Л. Університетська освіта в ХХІ сторіччі: філософсько-синергетичний аспект. Вісник Львів. ун-ту. Серія філос. 2009. Вип. 12. С. 26-35.
39. Розвиток критичного мислення засобами ІКТ [Електронний ресурс]. Режим доступа: <https://sites.google.com/site/mkiktkm/razberemsa-v-ponatiah-1/kriticeskoe-myslenie>
40. Розуменко А. Знаково-символьна наочність як засіб засвоєння геометричних знань. 1999. № 1. С. 26–27.
41. Рыженко Ю. Что такое инфографика? [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.colta.ru/articles/specials/1339>
42. Сверчкова Ю.А. Визуализация учебной информации как средство преобразования блоковых моделей. Педагогика и психология, теория и методика обучения. Межвузовский сборник статей. ННГАСУ. 2012. 650 с.

43. Скалкин В. Л. Обучение диалогической речи (на материале английского языка): пособие для учителей. К.: Радянська школа. 1989. 158 с.
44. Соловова Е. Н. Методика обучения иностранным языкам: продвинутый курс: пособие для студентов пед.вузов и учителей. М.: АСТ: Астрель. 2008. 272 с.
45. Соловова Е.Н. Методика обучения иностранным языкам: Базовый курс лекций: Пособие для студентов пед.вузов и учителей. М.: Просвещение. 2002. 239 с.
46. Станкевич И.А. Mind maps как интенсивная методика развития мышления в преподавании английского языка. [Электронный ресурс] Социальная сеть работников образования nsportal.ru URL: <https://nsportal.ru/npo-spo/gumanitarnyenuki/library/mind-mapping>
47. Стіл Дж., Мередіт К., Темпл Ч., Клустер Д. Критическое мышление для университетов//Материалы научно-практического семинара. Київ. 2001.
48. Темпл Ч. Критическое мышление и критическая грамотность. 2005(2). С.15-20.
49. Тягло А.В., Воропай Т.С. Критическое мышление: проблема мирового образования XXI века. Постметодика, №3 (35). 2001. С. 19-26.
50. Тягло О.В. Критичне мислення: Навчальний посібник. Х: Основа. 2008. 189 с.
51. Тягло О. В. Деякі особливості інтелектуальної активності людини «швидкого» світу». Вісник ХНУ ім. В. Н. Каразіна, №992. Харків: ХНУ. 2012. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www-philosophy.univer.kharkov.ua/ua/kafedra/staff_tpf/visnyk/visnyk_992.pdf
52. Халперн Д. Психология критического мышления. СПб.: Питер. 2000. 512 с.
53. Холодная М. А. Когнитивные стили. О природе индивидуального ума. 2-е изд. СПб.: Питер. 2004. 384 с
54. Черниш В. В. Засоби формування іншомовної комунікативної компетенції у діалогічному мовленні. 2011. № 3. С. 15-22.

55. Черниш В. В. Контроль рівня сформованості компетенції у діалогічному мовленні. 2012. № 1. С. 9-16.
56. Черниш В. В. Організація та проведення рольових ігор на уроках з іноземної мови. 2010. № 4. С. 7-15.
57. Щукин А.Н. Обучение иностранным языкам: Теория и практика. М.: Филоматис. 2006. 480с.
58. Andreas Kerren and John T. Stasko. Information Visualization. Human Centered Issues and Perspectives. Lecture Notes in Computer Science. Springer Verlag Berlin Heidelberg. 2008.
59. Bilbrough N. Dialogue Activities. Exploring spoken interaction in the language class. Cambridge: Cambridge University Press. 2007. 244 p.
60. Cairo A. The Functional Art. An introduction to information graphics and visualization. 2013. 363 с.
61. Edward Rolf Tufte. Beautiful Evidence. Graphics Press LLC. 2006.
62. English Oxford Living Dictionary [електронний ресурс]. Режим доступу: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/infographic?fbclid=IwAR3mj2ojccLRpkwtRh-Q9uwQ-wHCoa9tihXe6uG2kww5Bq6PCO5Fh-2H9Oo>
63. Illustrated Oxford Dictionary. Dorling Kindersley Limited and Oxford University Press. London, 1998. 1008 p.
64. Kolb D. On experiential learning [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://infed.org/mobi/david-a-kolb-on-experiential-learning/>
65. Mario Rinvolucri. Thinking patterns that effect our classroom. Modern English Teacher. Vol. 5.N3. P. 39-43.
66. Mark Smiciklas. The Power of Infographics. Pearson Education. 2012.
67. Peachy N. Exploiting infographics [електронний ресурс]. Режим доступу: <https://peachypublications.com/books/exploiting-infographic>
68. Sadler G. B. Reconciling Four Models of Critical Thinking: FSU QEP, Paul-Elder, CLA, and APA Delphi. 2010. [Електронний ресурс] Режим доступу: https://www.academia.edu/480151/Reconciling_Four_Models-of-Critical_Thinking_FSU_QEP_Paul-Elder_CLA_and_APA_Delphi

69. Sherman Jane. Sour own thoughts in your own words. ELT Sournal. 1995. Vol. 47/1. P. 190-198.
70. Thornbury S. How to Teach Speaking. Essex: Pearson Education Limited. Longman. 2005. 156 p.

Додаток 1

QUESTIONNAIRE 1

Please, answer the following questions by ticking Yes of No in questions 1-4 and ticking any right answers in 5-6 (there may be more than right answers here)

1. Do you know what infographic is? Yes No
2. Have you ever used infographic as a source of information? Yes No
3. Do you think it is a reliable source of information? Yes No
4. Do you trust any material you read or watch online? Yes No
5. Do you study better when you
 - a) Read the text online
 - b) Read the text on paper
 - c) Watch a video
 - d) Listen to an audio file?
 - e) Read the text which contains pictures and schemes.
6. When you plan your writing or speaking, do you
 - a) Write down key ideas;
 - b) Write down the scheme of the text;
 - c) Write down the whole text right away.

Додаток 2

QUESTIONNAIRE 2

Please, answer the following questions by ticking Yes of No in questions 1-4 and ticking any right answers in 5-6 (there may be more than right answers here)

1. Did you like to use infographics to make your speaking easier? Yes No
2. Would you like to have tasks with the infographics in the future? Yes No
3. Do you think it is an effective tool for learning speaking? Yes No
4. Do you mind that the information in the infographics is reliable? Yes No
5. Do you learn new words when you
 - f) Read the texts
 - g) Learn a word a day
 - h) Engage in conversations
 - i) Write some essays
 - j) Study such colorful and clear sources of information like infographics
6. When you plan your speaking, is it better for you to
 - a) have key points with short information like in infographics;
 - d) write down the scheme of the text;
 - e) Write down the whole text right away.